

**UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA**

**DIPLOMSKO DELO
UVEDBA EVRA V SLOVENIJI**

Ljubljana, november 2006

MARTIN PETRAČ

IZJAVA

Študent Martin Petrač izjavljam, da sem avtor tega diplomskega dela, ki sem ga napisala pod mentorstvom dr. Zarjana Fabjančiča in dovolim objavo diplomskega dela na fakultetnih spletnih straneh.

V Ljubljani, dne 2. november 2006

Podpis: _____

KAZALO

1	UVOD	1
2	ZGODOVINA EVROPSKE UNIJE IN PREDSTAVITEV ERM II.....	2
2.1	Zgodovina evropske unije	2
2.2	Zgodovina evropske monetarne unije	2
2.3	Predstavitev ERM II.....	3
3	SKUPNA EVROPSKA VALUTA- EVRO	4
3.1	Kje se evro uporablja?.....	4
3.2	Predstavitev bankovcev in kovancev	5
3.2.1	Slovenski kovanci	6
3.3	Določilo, kdaj se piše evro in kdaj euro	6
3.4	Trdnost evra.....	6
4	MAASTRICHTSKI KONVERGENČNI KRITERIJI IN SLOVENSKO IZPOLNJEVANJE	9
4.1	Cenovna gibanja	10
4.2	Obrestna mera	11
4.3	Tečaj valut	12
4.4	Položaj financ	12
4.4.1	Javnofinančni primanjkljaj	12
4.4.2	Javni dolg	13
4.5	Skladnost pravnih redov	13
5	NAČRT UVEDBE EVRA	13
5.1	Organizacija prehoda in koordinacija aktivnosti.....	14
5.2	Odnosi z javnostmi	15
5.3	Pravni okvir (prilagajanje nacionalnih zakonodaj)	16
5.3.1	Pravna usklajenost s Pogodbo o EU in Statutom ECB	16
5.4	Merila dobre prakse, povezana z uvedbo evra	17
5.4.1	Priporočila dobre prakse po funkcionalnosti.....	17
6	ZAKON O DVOJNEM OZNAČEVANJU CEN.....	19
6.1	Namen	20
6.2	Cilji zakona o dvojnem označevanju	21
6.3	Vsebina zakona o dvojnem označevanju cen v tolarjih in evrih	21
6.3.1	Izjeme pri dvojnem označevanju cen	22
6.4	Uvedba dvojnega označevanja cen v ostalih državah evropske skupnosti	24
6.4.1	Avstrija	24
6.4.2	Grčija	25
6.4.3	Portugalska	26
7	NAČRT UVEDBE EVRA, PRVA DOPOLNITEV	26
7.1	Spremembe v merilih dobre prakse, povezane z evrom.....	27
7.2	Problemi in kritike pri prevzemu evra v drugih državah	27
7.3	Pravila zaokroževanja	28
7.4	Preddobava evrogotovine	29

8	KOMUNIKACIJSKA STRATEGIJA OB UVEDBI EVRA V OBDOBJU 2005-2007	30
8.1	Cilji kampanje	30
8.2	Časovni okvir kampanje	30
8.3	Javnomnenjske raziskave	32
8.4	Komunikacijski cilji kampanje	32
9	OSNUTEK ZAKONA O UVEDBI EVRA	35
9.1	Razlogi za sprejetje zakona	35
9.2	Cilj zakona	36
9.3	Pregled zamenjave nacionalne valute y evro v drugih državah	40
10	ZAKAJ EVRA NISO PREVZELE ŠVEDSKA, DANSKA IN ZDRUŽENO KRALJESTVO?	40
11	SKLEP	41
	LITERATURA	44
	VIRI	44
	PRILOGE	

1 UVOD

Z vstopom v Evropsko unijo 1. maja 2004 se je Slovenija zavezala, da bo prevzela denarno valuto, ki jo uporablja 12 sedanjih članic Evropske unije, ki sestavljajo tako imenovano Evropsko monetarno unijo. 28. junija 2004 je Slovenija vstopila v evropski tečajni mehanizem ERM II.

Zaradi želje po čim hitrejšem prevzemu evra je Slovenija že 28. junij 2004 vstopila v ERM II. S tem je vezala slovenski tolar na evro in se zavezala, da v obdobju dveh let ne bo nihal za več kot $\pm 15\%$.

Evropska unija je postavila zelo stroge kriterije, ki jih morajo izpolnjevati države, da bi jih sprejela v evroobmočje. Pri nas je bil najtrši oreh znižanje inflacije pod referenčno raven.

Smo prva izmed novih članic, ki bo prevzela evro in na to smo lahko upravičeno zelo ponosni. Evro je v tem času postal druga najpomembnejša valuta na svetu.

Svet finančnih ministrov je 11. julija 2006 sprejel trajno menjalno razmerje, in sicer 1 evro je 239,64 tolarjev, in odločitev, da s 1. januarjem 2007 evro postane naša nacionalna valuta.

Namen mojega diplomskega dela je prikazati zgodovinski potek sprememb in predstaviti dokumente, ki so jih morale slovenske institucije sprejeti, da bomo lahko 1. januarja 2007 prevzeli evro. Glavna nosilca vodenja koordinacije za prevzem evra sta Banka Slovenije in Ministrstvo za finance.

V drugem poglavju bom na kratko opisal zgodovino Evropske unije in razložil mehanizem tečajnih razmerij za države, ki niso članice monetarne unije (ERM II).

V tretjem poglavju bom opisal skupno evropsko denarno valuto - EVRO, v četrtem poglavju pa slovensko izpolnjevanje Maastrichtskih kriterijev.

Peto poglavje predstavlja načrt uvedbe evra, kjer so opredeljeni vsi vsebinski postopki v zvezi z uvedbo evra. Temu sledi Zakon o dvojnem označevanju cen. Namen dvojnega in informativnega dvojnega označevanja cen je omogočiti urejen prehod zamenjave denarne valute, postopno prilagajanje in priprava potrošnikov na vrednotenje cen blaga in storitev v evrih ter s primerljivostjo cen preprečiti zvišanje inflacije zaradi uvedbe evra.

Zaradi novih spoznanj in dejstev, Zakon o dvojnem označevanju je bil na primer že sprejet, je bilo treba prvotni načrt o uvedbi evra dopolniti. To bom opisal v sedmem poglavju. Osmo poglavje zajema komunikacijsko strategijo ob uvedbi evra, kjer so zapisane komunikacijske aktivnosti, ki bodo pomagale slovenski javnosti pri informiranju glede uvedbe evra. Deveto poglavje predstavlja osnutek Zakona o uvedbi evra. Ta osnutek zakona podrobneje ureja

postopke v zvezi z uvedbo evra kot denarne enote Republike Slovenije. V zaključku bom navedel prednosti in slabosti uvedbe evra.

2 ZGODOVINA EVROPSKE UNIJE IN PREDSTAVITEV ERM II

2.1 Zgodovina evropske unije

Primarna zakonodaja Evropske skupnosti, ki jo tvorijo njene ustanovitvene in pristopne pogodbe, je glavni vir prava tre Skupnosti, ki jih danes poznamo pod imenom Evropska unija. Te pogodbe vsebujejo glavne cilje, organizacijo in način delovanja nekoč treh povsem različnih Skupnosti- Evropske skupnosti za premog in jeklo, Evropske skupnosti za atomsko energijo in Evropske gospodarske skupnosti – in lahko bi jih poimenovali kar njihova ustava. Pogodbe so oblikovale in sprejemale države članice in ne institucije Skupnosti.

Najstarejša pogodba je Pariška pogodba, podpisana 18. aprila 1951, s katero je bila ustanovljena Evropska skupnost za premog in jeklo. Druga in tretja pogodba sta bili podpisani v Rimu 25. marca 1957. Pomembnejša od obeh je Pogodba o ustanovitvi Evropske gospodarske skupnosti. Ta je omogočila skupni trg, ki temelji na štirih svobodah: prost pretok blaga, storitev, kapitala in ljudi. Druga manj pomembna je bila Pogodba o ustanovitvi Evropske skupnosti za atomsko energijo. Čeprav so se pogodbe spreminjale zaradi prilagoditve širjenju članstva, ni bilo nobenih vsebinskih sprememb. Julija 1986 so sprejeli Enotni evropski akt, v katerem so bile prve vsebinske spremembe. Ta akt je razširil obseg pristojnosti Evropskega parlamenta ter določil najpomembnejši cilj, uresničevanje enotnega trga. 7. februarja 1992 so vlade članic v Maastrichtu podpisale Pogodbo o Evropski uniji. Ta pogodba je poznana tudi kot Maastrichtska pogodba in je podrobneje določila uresničevanje ekonomske in monetarne unije in tlakovala pot k uvajanju enotne valute. Zraven so priložili protokol o izključitvi Danske in Združenega kraljestva iz tretje, končne faze ekonomske in monetarne unije, ki vključuje enotno valuto. Amsterdamska pogodba, ki pomeni bolj konsolidacijo kakor širitev pristojnosti Skupnosti, so podpisali 2. oktobra 1997 (Lalić, 2002, str. 11-15). V Nici so 10. marca 2002 podpisali Pogodbo iz Nice. Zadnja pogodba pa je Ustavna pogodba Evropske unije, ki so jo podpisali v Rimu 29. oktobra 2004. Evropski parlament, ki je ustavo ratificiral 12. januarja 2005, je s posebno resolucijo pozival vse države članice, da bi jo ratificirale do junija 2006. V Franciji in na Nizozemskem so volivci na referendumu glasovali proti njej, kar je privedlo do zamrznitve ratifikacije v nekaterih državah.

2.2 Zgodovina evropske monetarne unije

Do prvega poizkusa ustanovitve Evropske monetarne unije je prišlo leta 1972, vendar ni bil uspešen, medtem ko je bil drugi poizkus uspešen. Takrat je Evropski svet imenoval skupino

pod vodstvom takratnega predsednika Evropske komisije Jacquesa Delorsa, katere naloga je bila narediti študijo o ekonomski in monetarni uniji. Delorsovo poročilo je bilo končano aprila 1989, v poročilu pa je bil predlog postopnega oblikovanja evropske ekonomske in monetarne unije v treh fazah. Prva faza je trajala od 1. julija 1990 do 31. decembra 1993, v njej pa so se zavzemali za liberalizacijo prometa kapitala med državami, konvergenco gospodarstev, usklajevanje ekonomskih politik ter krepitev monetarnega sodelovanja med državami članicami. Druga faza je trajala od 1. januarja 1994 do 1. januarja 1999, v njej je bila pozornost posvečena ustanavljanju Evropskega denarnega instituta (EMI), ki je povezoval nacionalne centralne banke, kasneje pa se je preoblikoval v Evropsko centralno banko. V tej fazi so morale države paziti tudi na izpolnjevanje konvergenčnih kriterijev, saj so le tako lahko vstopile v zadnjo fazo. V tej fazi so določili tudi sistem tečajev ERM II, ki je veljal za valute članic, ki niso uvedle evra (Damijan et al., 2003, str. 36). V tretji fazi, ki je trajala od 1. januarja 1999 do 1. julija 2002, so dokončno določili obračunske faktorje med evrom in nacionalnimi valutami. 1. januarja 1999 je evro postal knjižni denar, vendar je v obliki bankovcev in kovancev prišel v obtok šele 1. januarja 2002.

2.3 Predstavitev ERM II

ERM II je mehanizem tečajnih razmerij za države, ki niso članice monetarne unije. ERM II je bil ustanovljen z resolucijo Evropskega sveta 16. junija 1997 in je nadomestil ERM, ki je obstajal v obdobju od leta 1979 do leta 1997. ERM je predstavljal sistem fiksnih, vendar prilagodljivih deviznih tečajev. V okviru ERM je bilo omejeno nihanje med tečaji sodelujočih valut držav članic in sicer je lahko medsebojno nihanje tečajev valut odstopalo največ za $\pm 2,25\%$ od bilateralnega tečaja. Težava se je pojavila, ker nekatere države zaradi takih ali drugačnih razlogov niso mogle ohranjati svojega tečaja v dovoljenih mejah. Tako sta britanski funt in italijanska lira izstopila iz sistema ERM. Lira se je vrnila, medtem ko se funt še ni. V tistem času pa je devalvirala tudi španska pezeta. Zato so leta 1993 razpon nihanj razširili na $\pm 15\%$.

Slovenski tolar se je v ERM II vključil 28. junija 2004. Takrat sta se vključili tudi estonska krona in litovski litas. Kasneje so se pridružili tudi ciprski funt, malteška lira, latvijski lats in slovaška krona. Danska krona pa je vključena že od leta 1999. Češka krona, madžarski forint, poljski zlot, švedska krona in angleški funt niso vključeni v ERM II.

Vključitev v ERM II je neobvezna, članstvo pa pomeni vezavo domače valute na evro z namenom, da se v tem času država pripravi na polnopravno članstvo v EMU. Pred vstopom v EMU mora država ohranjati menjalno razmerje stabilno. V praksi to pomeni, da ima domača valuta vnaprej določeno tečajno razmerje glede na evro. Tečaj valute lahko variira glede na evro največ za vnaprej določeno vrednost. Za Slovenijo ta vrednost znaša ± 15 odstotkov.

3 SKUPNA EVROPSKA VALUTA- EVRO

Ideja o skupni valuti se je med državami članicami Evropske skupnosti pojavila že leta 1969. Prvi korak k njeni uresničitvi je bil narejen leta 1979 z ustanovitvijo Evropskega denarnega sistema in določitvijo skupnega režima deviznih tečajev (ERM), zadnji pa z odločitvijo za uvedbo evra, ki jo je določila Pogodba o EU, podpisana leta 1992. Kot knjižno valuto so evro uvedli z letom 1999, bankovce in kovance pa dali v obtok 1. januarja 2002 (Goljevšček, 2004, str. 40).

Evro je s 1. januarjem 1999 nadomestil skupni evropski denar (ECU) v razmerju 1:1. Za razliko od ekuja, ki je bil opredeljen kot košarica dvanajstih valut, je evro samostojna valuta. Eku je vključeval valute nekaterih držav (Velika Britanija, Danska, Grčija), ki takrat še niso uvedle evra, oziroma ni vključeval valut nekaterih držav, ki so se pridružile evroobmočju kasneje (Avstrija, Finska) (Menjalna razmerja, 2006).

Uradna kratica za evro (potrjena s strani Mednarodne organizacije za standardizacijo) je EUR in se uporablja v poslovnem, finančnem in trgovinskem okolju. Na mestih, kjer smo do sedaj srečevali oznako za slovenski tolar (SIT), bo z uvedbo evra torej oznaka EUR. Uradni grafični simbol skupne evropske valute je €. Oblika spominja na grško črko epsilon, kar se navezuje na Staro Grčijo kot zibelko evropske civilizacije ter na prvo črko besede Evropa. Dve vodoravni in vzporedni črti predstavljata stabilnost skupne valute (Kako je evro dobil ime, 2006).

3.1 *Kje se evro uporablja?*

Z evrom plačuje več kot 300 milijonov ljudi. Večina jih je v starih članicah evropske unije, razen na Danskem, Švedskem in v Združenem kraljestvu. Evro se uporablja tudi v francoskih čezmorskih departmajih (Guadeloupe, Martinique, Francoska Gvajana in Reunion) ter na Azorih, Madeiri in Kanarskih otokih. Uporablja se tudi v manjših državah v Evropi, ki niso del Evropske skupnosti, kot so Monako (prej se je uporabljal francoski frank), Vatikan (prej so uporabljali vatikansko in italijansko liro) in San Marino (prej so uporabljali sanmarinsko in italijansko liro). Te države so z evropsko skupnostjo sklenile sporazum o uporabi evra. Evro se uporablja tudi na območju, ki je zunaj evropske unije, vendar spada h kateri izmed članic. Tak primer sta francoski čezmorski ozemlji Saint Pierre ter Miquelon in Mayotte, kjer se je prej uporabljal francoski frank.

Evro pa uporablja tudi v Andori, kjer je nadomestil špansko pezeto in francoski frank. Andora nima uradne valute in ni sklenila monetarnega sporazuma z nobeno od držav članic ali tretjo državo (Odločba Sveta o stališču Skupnosti do sporazuma o monetarnih odnosih s Kneževino Andoro, 2004).

Evro se uporablja kot domača valuta tudi na Kosovu in v Črni gori – brez kakršnihkoli sporazumov. Tam se je prej uporabljala nemška marka, vendar so po uvedbi evra marke potegnili iz obtoka in jih zamenjali za evro.

V preostali Evropi je evro prevzel vlogo, ki jo je prej imela nemška marka. Evrogotovino lahko brez večjih težav zamenjamo v lokalno valuto. Ponekod je mogoče tudi plačevati z evrogotovino. V nekaterih državah, še posebej na Balkanu in vzhodni Evropi, se evro in ameriški dolar uporabljata za plačevanje, zato ju lahko štejemo za vzporedni valuti.

Zaradi zgodovinskih povezav z nekaterimi afriškimi državami se evro uporablja tudi ponekod v Afriki (še posebej v državah, kjer je domača valuta vezana na evro, tj. v državah CFA območja – Centralnoafriške ekonomske in monetarne unije ter Zahodnoafriške ekonomske in monetarne unije). Na druge dele sveta uvedba evrogotovine ni bistveno vplivala. Običajno je možno evro zamenjati v nacionalno valuto, v nekaterih turističnih predelih je mogoče celo plačevati z njim (Majcen, 2003, str. 21).

3.2 Predstavitev bankovcev in kovancev

Uradna koda za evro je EUR, en evro pa sestavlja 100 centov. V obtoku so bankovci sedmih različnih vrednosti in kovanci osmih vrednosti. Bankovci so v vseh državah enaki. Oblikoval jih je avstrijski grafični oblikovalec Robert Kalin, na njih pa so upodobljeni objekti, ki predstavljajo različna arhitekturna obdobja v evropski zgodovini: klasicizem, romantiko, gotiko, renesanso, barok in rokoko, arhitekturo železa in stekla ter sodobni stil dvajsetega stoletja. Na sprednji strani so upodobljena okna in vrata, ki simbolizirajo evropski duh odprtosti in sodelovanja. Dvanajst zvezd pomeni dinamiko in harmonijo sodobne Evrope. Mostovi na hrbtni strani simbolizirajo komunikacijo med evropskimi narodi ter med Evropo in preostalim svetom. Kovanci imajo enotno le eno stran, na kateri so zemljevid Evrope, 12 zvezd, ki simbolizirajo enotnost članic, in vrednost kovanca. Oblikoval jih je Belgijec Luc Luyckx. Hrbtna stran je nacionalno obarvana, tako da obstaja kar 120 različnih kovancev. Kovance izdajajo tudi Monako, San Marino in Vatikan. Vse hrbtne strani so na ogled na spletni strani <http://www.euro.ecb.int/en/section/euro0/specific.IT.html>. Evro bo uporabljalo vedno več članic evropske skupnosti, tako da lahko pričakujemo, da se bo število različnih kovancev še povečalo (Od dizajna do distribucije, 2006).

Poleg tega ima vsaka država v evroobmočju pravico enkrat na leto izdati spominski kovanec v vrednosti dveh evrov. Prednja stran kovanca je standardna, medtem ko se zadnja (nacionalna) stran razlikuje oziroma je narejena le za neki dogodek, prireditev ali kaj podobnega. Prvi tak kovanec je bil narejen za olimpijske igre v Grčiji leta 2004. Tudi druge države so izdale spominske kovance (Finska je pridružitve desetih novih članic ovekovečila s spominskim kovancem ...). Tak kovanec je zakonito plačilno sredstvo.

Slika 1: Grški in finski spominski kovanec

Vir: Spominski kovanci, 2006.

3.2.1 Slovenski kovanci

Z našim prevzemom evra se bo število kovancev povečalo za osem. Naj sedaj predstavim slovenske strani evro kovancev (Slika 2, v prilogi). Vsem kovancem bo skupen napis Slovenija ob zunanjem robu.

Na slovenskem kovancu za dva evra bosta podoba Franceta Prešerna in del njegovega rokopisa Zdravljice, na kovancu za en evro pa Primož Trubar ter stavek Stati inu obstati. Na kovancu za 50 centov bo upodobljen Triglav, nad njim pa ozvezdje Raka, v katerem je Slovenija postala samostojna, ter napis Oj Triglav moj dom. Na kovancu za 20 centov bosta upodobljena lipicanca med igro in napis lipicanec, na kovancu za 10 centov pa Plečnikova zamisel slovenskega parlamenta z napisom katedrala svobode. Na kovancu za pet centov bo Groharjev Sejalec, ki seje zvezde. Na kovancu za dva centa bo podoba knežjega kamna in na kovancu za en cent štokljja, kakršna je na kovancu za 20 SIT. Avtor podob je Miljenko Licul.

3.3 Določilo, kdaj se piše evro in kdaj euro

Zapis imena skupne evropske valute je določen v evropskih predpisih, ki urejajo prevzem evra. V skladu s temi predpisi se v pravnih dokumentih ime skupne valute zapisuje kot euro. Priporoča se, da prodajalci blaga in storitev pri označevanju cen v evrih uporabljajo EUR ali simbol €. V splošni javni rabi, ki ni vezana na pravne dokumente, na katere se nanašajo obveznosti pisave opredeljene z evropskimi predpisi glede pisave enotne evropske valute, smo dolžni spoštovati slovenski pravopis in uporabljati evro.

3.4 Trdnost evra

Primerjal bom evro z ameriškim dolarjem. Za to primerjavo sem se odločil, ker je dolar najpomembnejša valuta na svetu. Na nekaterih področjih internacionalnega in kapitalnega prometa je evro v pomembnosti enak ameriški valuti. Z uvedbo evra je dolar dobil dostojnega tekmeča na svetovnem trgu. Nekatere države že prenašajo svoje centralne rezerve iz dolarjev v evre.

Zakaj naj bi evro prehitel jen in zakaj naj bi začel ogrožati dolar (Pivk, 2003, str. 17)?

1. Zaradi velikosti gospodarstva EMU.

2. H krepitvi vrednosti evra naj bi v začetku pripomogla tudi idealna kombinacija sorazmerno ostre monetarne politike ECB in ohlapnejša fiskalna politika v državah.
3. K povečanem zaupanju v evro naj bi pripomogli tudi večja fiskalna in antiinflacijska disciplina v državah članicah EMU.
4. Uvedba evra naj bi za evropska gospodarstva pomenila nov in močen impulz.

S širitvijo evroobmočja bo evro vedno bolj pomemben in glede na ameriški trgovski primanjkljaj se zna zgoditi, da bo dolar kmalu padel in bo evro bo prevzel njegovo vlogo. Da pa širitev ne bi povzročila prevelikega tveganja za stabilnost evra, je evropska skupnost postavila zelo stroge kriterije za prevzem evra. O teh kriterijih bom povedal več v naslednjem poglavju, v nadaljevanju pa pogledajmo, kako se je spreminjal tečaj med evrom in dolarjem.

Tabela 1: Vrednost evra v primerjavi z dolarjem od 4. januarja 1999 do 15. januarja 1999

1 EUR

dan		vrednost
4. 1. 1999	Ponedeljek	1.1812 USD
5. 1. 1999	Torek	1.1760 USD
6. 1. 1999	Sreda	1.1636 USD
7. 1. 1999	Četrtek	1.1672 USD
8. 1. 1999	Petek	1.1554 USD
11. 1. 1999	Ponedeljek	1.1534 USD
12. 1. 1999	Torek	1.1548 USD
13. 1. 1999	Sreda	1.1698 USD
14. 1. 1999	Četrtek	1.1689 USD
15. 1. 1999	Petek	1.1591 USD

Vir: Vrednost evro : dolar, 2006.

Evro se je pojavil na borzi 4. januarja leta 1999 v Sydneyju in takrat je tečaj znašal 1,1747 dolarja. Še isti dan je tečaj narasel na 1,1812 dolarja. Kot se vidi iz Tabele št. 1, je vrednost evra v primerjavi z dolarjem v prvih dveh tednih padla z 1.1812 USD na 1.1591 USD.

Trend padanja tečaja se je opazil tudi februarja, tako da je konec tega meseca evro padel na 1,0995 dolarja. V prvi polovici leta 1999 je evro še kar naprej padal, avgusta, septembra in oktobra pa se vidi trend naraščanja, vendar se je kmalu obrnil, tako da je na koncu leta evro pristal na enem dolarju (Letno poročilo 1999, str. 42). Leta 2000 je tečaj vztrajno padal, čeprav je junija nekoliko zrasel, tako da je septembra posredovala ECB. Kmalu po intervenciji je tečaj zdrsnil še nižje na 0,8252 dolarja. Novembra je ECB intervenirala še enkrat in dvignila tečaj na 0,8694 dolarja (Letno poročilo 2000, str. 53-55). Tečaj je potem rasel, tak trend je bil opazen tudi januarja 2001 in prve dni februarja, ko je zaradi zniževanja obresti v ZDA evro narasel na 0,9395 dolarja. Po tem je tečaj padal in dosegel dno junija 2001, ko je bil tečaj 0,8384 dolarja. Takrat je tečaj padel zaradi počasne rasti evroobmočja in zaradi ocene, da bo ameriško gospodarstvo zaživel hitreje kot evroobmočje. Ko se je pokazalo, da ocena ni realna, je tečaj evra avgusta 2001 močno zrasel. Napad na ZDA 11.

septembra 2001 ni bistveno vplival na tečaj (Letno poročilo 2001, str. 49 in 50). V začetku leta 2002 je po obdobju stabilnosti evro appreciiral. Za tedanjo rastjo evra sta se skrivala dva razloga. Prvi razlog je bil predvsem slabša rast ameriškega gospodarstva. Drugi razlog je bil, da sta uvedba evra in ukinitve nacionalnih valut potekali usklajeno in brez večjih zapletov. Na koncu leta je bil tečaj 1,0485 dolarja (Letno poročilo 2002, str. 60, 61).

Slika 2: Vrednost evra v primerjavi z dolarjem od januarja 1999 do maja 2006

Vir: Primerjava evro dolar, 2006.

Letu 2003 je evro še naprej appreciiral. To se je pojavilo zaradi politične nestabilnosti v ZDA in priprav na vojno z Irakom. Poleti je tečaj evra malo padel, vendar je proti koncu leta že spet narasel (Letno poročilo 2003, str. 59). Po appreciaciji evra v januarju in februarju se je tečaj marca zaradi okrepljene gospodarske rasti v ZDA znižal. Med majem in sredino oktobra je evro nihal v ozkem območju. Zaradi boljših obetov za evropsko gospodarstvo se je evro okrepil in takrat dosegel najvišjo vrednost, ki je znašala 1.3667 dolarja (Letno poročilo 2004, str. 65). Po močni appreciaciji v zadnjih treh mesecih leta 2004 se je vrednost evra v prvi polovici leta 2005 zmanjšala. Evro je depreciiral skoraj do vseh valut, največ do ameriškega dolarja. V tistem času je bilo več znakov gospodarskega okrevanja v ZDA. Razmerje se je poslabšalo po zavrnitvi Pogodbe o ustavi za Evropo v Franciji in na Nizozemskem. V drugi polovici leta 2005 so bili devizni trgi še vedno pod vplivom cikličnih dejavnikov. Zlasti vse večja razlika v obrestnih merah med ZDA in drugimi večjimi gospodarstvi je še vedno dajala podporo dolarju. Medtem so znaki o izboljšanju poslovne klime v evroobmočju odtehtali okrepljeno vrednost dolarja, tako da se je vrednost evra do dolarja od julija do konca decembra 2005 le malo zmanjšala. 30. decembra 2005 je bilo treba za en evro odšteti 1,1842 dolarjev. To je približno 11 % manj kot na začetku leta. Januarja se je evro do večine pomembnejših valut znova okrepil, februarja pa je njegova vrednost znova padla. Vendar se v obdobju od marca do maja znova dvignila (Letno poročilo 2005, str. 67, 68).

4 MAASTRICHTSKI KONVERGENČNI KRITERIJI IN SLOVENSKO IZPOLNJEVANJE

Pogodba o Evropski uniji (Maastrichtska pogodba) je bila podpisana 7. februarja 1992, v veljavo pa je stopila 1. novembra 1993. V tej pogodbi so določeni konvergenčni kriteriji, ki jih je treba izpolniti, da država lahko sodeluje v EMU. Konvergenčni ali maastrichtski kriteriji so:

- preverjanje združljivosti nacionalnih zakonodaj držav članic skupaj s statuti njihovih nacionalnih centralnih bank s členoma 108 in 109 te pogodbe in statutom ESCB;
- doseganje visoke stopnje stabilnosti cen; to je razvidno iz stopnje inflacije, ki je blizu stopnje inflacije največ treh držav članic z najboljšimi doseženimi rezultati glede stabilnosti cen (nizka stopnja inflacije, ki ne sme presegati več kot 1,5 odstotnih točk povprečja stopnje inflacije treh držav članic, ki so dosegle najboljše rezultate glede stabilnosti cen);
- trajnost dosežene konvergence in sodelovanja držav članic v mehanizmu deviznega tečaja evropskega monetarnega sistema, kar se kaže v ravni dolgoročnih obrestnih mer (dolgoročne obrestne mere ne smejo presegati povprečja obrestnih mer treh držav članic z najnižjo stopnjo inflacije za več kot 2 odstotni točki);
- upoštevanje normalnih meja nihanja, predvidenih z mehanizmom deviznega tečaja evropskega monetarnega sistema, v obdobju najmanj dveh let brez devalvacije glede na valuto katerekoli druge članice (spoštovanje normalnih mej nihanja $\pm 15\%$ in brez devalvacije);
- vzdržnost stanja javnih financ; izhaja iz doseženega proračunskega stanja brez čezmernega primanjkljaja v skladu s členom 104.

Komisija spremlja gibanje proračunskega stanja in višine javnega dolga v državah članicah zato, da bi ugotovila večje napake. Zlasti preverja upoštevanje proračunske discipline na podlagi naslednjih dveh meril:

- a) ali razmerje med načrtovanim ali dejanskim javnofinančnim primanjkljajem in bruto domačim proizvodom presega referenčno vrednost (javnofinančni primanjkljaj ne sme presegati 3% BDP). Ta kriterij se ne upošteva, če se to razmerje ni znatno in stalno zmanjševalo ter doseglo ravni blizu referenčne vrednosti oziroma če preseganje referenčne vrednosti ni le izjemno in začasno, razmerje pa ostaja blizu referenčnih vrednosti;

- b) ali razmerje med javnim dolgom in bruto domačim proizvodom presega referenčno vrednost, razen če se razmerje ne znižuje zadosti in ne približuje dovolj hitro referenčni vrednosti (javni dolg ne sme presegati 60 % BDP).

Zgoraj naštetih kriterijev imajo enako osnovo in nezadovoljevanje enega je zadosten razlog za negativno poročilo. Za izpolnjevanje konvergenčnih kriterijev ni bistven le en trenutek, ko vse vrednosti pridejo pod referenčne vrednosti. Kriterije je treba izpolnjevati ves čas.

Zgoraj naštetih kriterijev lahko razdelimo še na monetarne kriterije (inflacija, obrestna mera in tečaj), na fiskalna kriterija (javno-finančni primanjkljaj in javni dolg) ter pravni kriterij.

Odkar sta vlada in Banka Slovenije sklenili dveletni program za prevzem evra na začetku leta 2007, je ravnanje denarne oblasti postalo preglednejše, njuna zavezanost ciljem je trdnejša, s tem pa gospodarska in druga javnost lahko zelo natančno preverja verodostojnost ravnanja Banke Slovenije, čemur sledijo seveda tudi pričakovanja (Jurančič, 2004, str. 13)

4.1 Cenovna gibanja

Od aprila 2005 do marca 2006 je 12-mesečna povprečna stopnja inflacije, merjena z indeksom HICP, v Sloveniji znašala 2,3 %, kar je pod referenčno vrednostjo 2,6 % za merilo cenovne stabilnosti. Po najnovejših podatkih bo 12-mesečno povprečje stopenj inflacije po HICP v prihodnjih mesecih predvidoma ostalo stabilno.

Pregled daljšega obdobja za nazaj kaže, da Slovenija beleži nizke stopnje inflacije šele v nedavnem in razmeroma kratkem obdobju. Inflacija cen življenjskih potrebščin (CPI) se je postopno zmanjševala od leta 1999, ko je bil trend prekinjen, in začela ponovno padati v letu 2000. Inflacija po HICP se je postopno zniževala z 9,9 % leta 1999 na 6,1 % leta 1999 in leta 2000 nato ponovno zrasla na 8,9 %. K temu ponovnemu povišanju inflacije so prispevali številni dejavniki, predvsem uvedba davka na dodano vrednost, silovito povečanje domačega povpraševanja, hitra rast plač in povišanje uvoznih cen. Proces dezinflacije se je ponovno stopnjeval po letu 2000, tako da je inflacija postopno padla in v letu 2005 znašala 2,5 %. Ta dinamika inflacije odraža več pomembnih političnih odločitev. Leta 2001 je bila sprejeta nova usmeritev denarne politike, katere temeljni cilj je bila cenovna stabilnost. Od 28. junija 2004, ko je Slovenija vstopila v ERM II, je bila denarna politika usmerjena k ohranjanju stabilnega menjalnega razmerja do evra. Banka Slovenija je vzdrževala stabilen tečaj tolarja do evra in hkrati ohranjala razmeroma visoke obrestne mere. S tem je ustvarjala pogoje za doseganje cenovne stabilnosti. K procesu dezinflacije so v splošnem prispevale tudi javnofinančna politika in strukturne reforme (deindeksacija finančnih pogodb in plač, postopna liberalizacija finančnih trgov ter ciklično prilagajanje trošarin za naftne derivate).

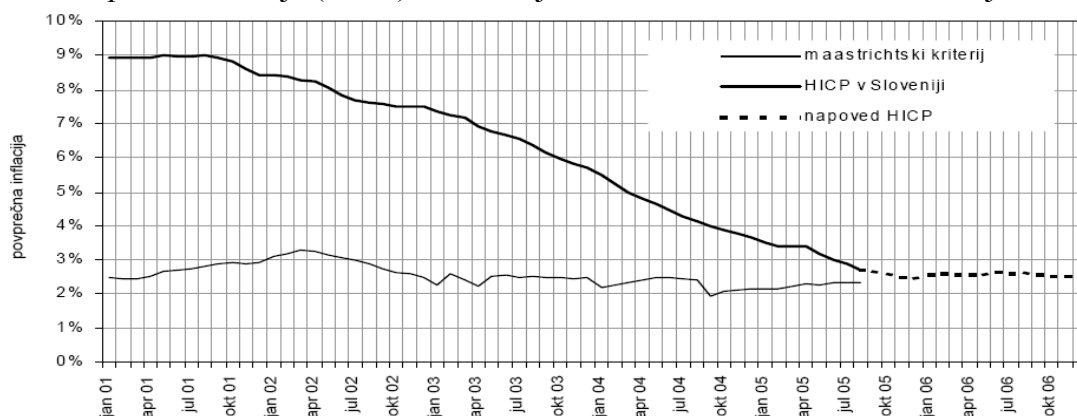
Pri analizi inflacijskih gibanj v večini obdobja med letoma 1996 in 2005 je treba upoštevati tudi razmeroma hitro gospodarsko rast. Realni BDP je med letoma 2001 in 2003 naraščal

nekoliko počasneje, od leta 2004 pa se je rast ponovno okrepila. Razmere na trgu dela so bile stabilne, stopnja brezposelnosti pa se je večinoma gibala med 6 in 7 %. Skupaj z začasno nekoliko počasnejšo rastjo produktivnosti dela je rast plač med letoma 2000 in 2001 povzročila občutno povečanje stroškov dela na enoto proizvoda. Leta 2004 so stroški dela padli na 3,8 %. Uvozne cene so bile v tem obdobju precej nestabilne, k čemur so največ prispevala tečajna gibanja in gibanja cen nafte.

Med novjšimi trendi je povprečna medletna inflacija po HICP leta 2005 dosegla 2,5 %. Medletna stopnja inflacije po HICP je januarja znašala 2,6 %, nato pa marca padla na 2,0 %. Padec cen industrijskega blaga brez energentov ter nižja rast cen hrane sta ublažila pritisk na rast inflacije zaradi višjih cen nafte. Učinek nedavnih podražitev cen nafte so ublažile tudi pogoste prilagoditve trošarin.

Eden od dejavnikov, ki bodo po pričakovanjih spodbujali rast inflacije v prihodnosti, bo usklajitev trošarin za tobačne izdelke, ki bo k inflaciji prispevala 0,5 odstotne točke. Tudi povečanje davka na dodano vrednost utegne povečati inflacijo za 0,7 odstotne točke. Na rast inflacije lahko v prihodnje vpliva tudi močno domače povpraševanje, ki ga spodbujajo vse hitreje zadolževanje, dvigi nadzorovanih cen in morebitni sekundarni učinki, ki so posledica rasti cen energentov. Drugače pa bo inflacija odvisna tudi od izvedbe učinkovitih ukrepov javnofinančne konsolidacije, nadaljnjih strukturnih reform, rasti plač v primerjavi s produktivnostjo dela in od nadaljnjega procesa liberalizacije celotnega gospodarstva (Konvergenčno poročilo 2006, str. 53-55).

Slika 3: Povprečna inflacija (HICP) v Sloveniji in vrednost maastrichtskih kriterijev

Vir: Konvergenčni program, dopolnitev, 2005, str. 12.

4.2 Obrestna mera

Od aprila 2005 do marca 2006 je bila povprečna raven dolgoročnih obrestnih mer v Sloveniji 3,8 %, torej precej nižja od referenčne vrednosti za kriterij obrestnih mer, ki znaša 5,6 %. V zadnjih letih so dolgoročne obrestne mere na splošno padale. Posledično se je od leta 2002 naprej vztrajno zmanjševala tudi razlika med dolgoročno obrestno mero v Sloveniji in

povprečjem evroobmočja. Poglavitna dejavnika, ki sta vplivala na ta trend, sta bila ublažitev gospodarske in finančne negotovosti zaradi preudarne javnofinančne in denarne politike ter zmanjšanje razkoraka v inflaciji med Slovenijo in evroobmočjem. Na zmanjšanje razlike v dolgoročnih obrestnih merah so pozitivno vplivala tudi tržna pričakovanja predvidene zgodnje vključitve Slovenije v ERM II, kar se je zgodilo junija 2004, ter dokaj stabilen tečaj tolarja. Gledano v celoti so se dolgoročne obrestne mere v Sloveniji vztrajno približevale obrestnim meram v evroobmočju, kar kaže predvsem na zaupanje trgov v splošna gospodarska in fiskalna gibanja v Sloveniji ter kredibilno denarno politiko (Konvergenčno poročilo 2006, str. 61).

4.3 Tečaj valut

Tečaj slovenskega tolarja je stabilen. Najvišje dnevno nihanje tečaja v zadnjih 22 mesecih je bilo 0,17 %, dovoljena meja pa je $\pm 2,25$ %.

Slovenski tolar v ERM II sodeluje od 28. junija 2004. Slovenija je v mehanizmu vstopila s centralnim tečajem 239,64 tolarja za evro, kar je enako tržnemu tečaju v času vstopa v mehanizem. Določen je bil standardni razpon nihanja v višini ± 15 % okrog centralne paritete.

Preden je tolar vstopil v ERM II, so slovenske oblasti izvajale tečajno politiko do evra, ki je privedla do postopne in vedno počasnejše depreciacije tečaja tolarja do evra.

Od vstopa v mehanizem se je tečaj tolarja gibal v zelo ozkem pasu okrog centralne paritete. Banka Slovenije je začasno intervenirala na deviznih trgih kmalu po vstopu v ERM II, da bi nakazala svojo namero, da bo nominalni tečaj ohranjala blizu centralne paritete. Nihanje valute je preprečevala z uporabo začasnega odkupa in prodaje deviz (devizni swap). Ta instrument poslovnim bankam omogoča, da pridobijo likvidnost v domači valuti s sedemdnevno zamenjavo deviznih imetij v centralni banki. Da bi zmanjšala število akumuliranih nedokončanih deviznih swapov, je Banka Slovenije nekajkrat izvedla dokončne odkupe deviz, kar pomeni precejšen neto odkup deviz, katerega cilj je bila ublažitev morebitnih pritiskov na rast tečaja (Konvergenčno poročilo 2006, str. 59).

4.4 Položaj financ

4.4.1 Javnofinančni primanjkljaj

Leta 2005 je javnofinančni saldo izkazoval primanjkljaj v višini 1,8 % BDP, kar je daleč pod referenčno vrednostjo 3 %. Razmerje javnega dolga do BDP je bilo 29,1 %, kar je prav tako pod referenčno vrednostjo 60 %. V primerjavi z letom prej se je javnofinančni primanjkljaj zmanjšal za 0,5 odstotne točke, delež javnega dolga pa za 0,4 odstotne točke. Po napovedih Evropske komisije se bo stopnja primanjkljaja v letu 2006 povečala na 1,9 % BDP, stopnja javnega dolga pa naj bi znašala 29,9 %.

4.4.2 Javni dolg

Med letoma 1999 in 2005 se je stopnja dolga širše države zvišala za 4,5 odstotne točke. Dolg se je s 24,6 % v letu 1999 povečal na 29,7 % v letu 2002 in v obdobju do leta 2005 ostal nad 29 %. Delež kratkoročnega javnega dolga se je med letoma 1999 in 2002 povečal na 7,7 %, nato pa do leta 2005 padel za 2,8 odstotne točke. Delež javnega dolga v tuji valuti je velik, vendar pa je več kot 95 % vsega dolga denominiranega v evrih. Po najnovejših napovedih Odbora za ekonomsko politiko EU in Evropske komisije bo v Sloveniji do leta 2050 predvidoma prišlo do občutnega povečanja izdatkov, povezanih s starostjo, in sicer v višini 9,7 odstotne točke BDP. Nujno je, da se Slovenija s tem bremenom spopade dovolj zgodaj. Celotno breme staranja prebivalstva bo lažje obvladovati, če se v javnih finančah ustvari primeren manevrski prostor še pred obdobjem, ko se bodo demografske razmere predvidoma poslabšale (Konvergenčno poročilo 2006, str. 56, 57).

4.5 Skladnost pravnih redov

Po navedenih spremembah in dopolnitvah Zakona o Banki Slovenije je Statut Banke Slovenije skladen z zahtevami Pogodbe in Statuta za tretjo fazo ekonomske in monetarne unije (Konvergenčno poročilo 2006, str. 12).

5 NAČRT UVEDBE EVRA

Vlada Republike Slovenije in Banka Slovenije sta januarja 2005 sprejeli Načrt uvedbe evra, dokument, ki načrtuje vse vsebinske postopke v zvezi z uvedbo evra.

V uvodnem delu načrta je opredeljeno, da bo Slovenija upoštevala izkušnje držav, ki so že uvedle evro. Slovenija se je odločila prevzeti evro kot denarno valuto po scenariju "velikega poka", ki je alternativa uvedbi evra po madridskem scenariju (scenarij, po katerem so prevzele evro evropske države, glavna značilnost je dolgo triletno prehodno obdobje). Po scenariju "velikega poka" uvedba evra sovпада z uvedbo kovancev in bankovcev, obdobje dvojnega obtoka denarja pa je kratko.

Argument, ki govori v prid scenariju velikega poka, torej vključevanje v evroobmočje brez prehodnega obdobja, so nižji stroški in manj dela pri prilagajanju informacijskega sistema, saj bi se tako izognili določenim ad hoc rešitvam, ki bi bile v primeru prehodnega obdobja nujno potrebne (Guček, 2003, str. 2).

Poleg tega pa evro kovanci in bankovci že obstajajo in so dostopni slovenski javnosti. Zaradi kratkega predvstopnega obdobja je treba javnost čim bolj seznaniti z evrom, saj bo to privedlo do večjega zaupanja ljudi v novo valuto in do njenega mehkejšega sprejema.

Poleg kratkega predvstopnega obdobja Banka Slovenije predvideva tudi kratko obdobje zamenjave gotovine. Razlogi za taka pričakovanja so:

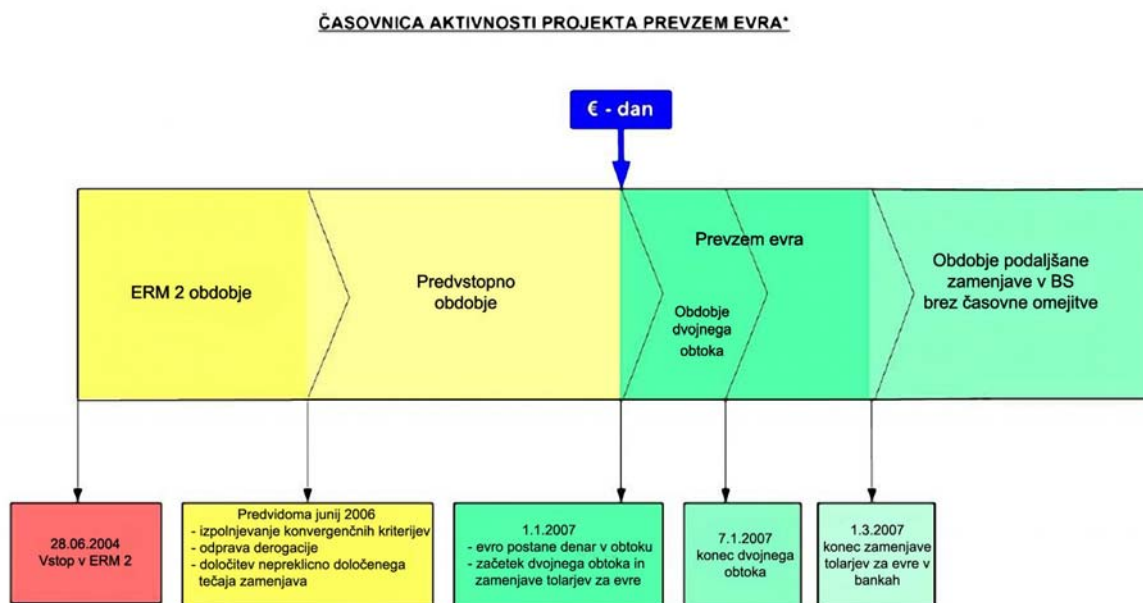
- Slovenija je majhno denarno območje;
- slovenske banke in prebivalci že imajo izkušnje pri menjavi denarja, saj smo leta 1991 menjali dinarje v bone, leto pozneje pa smo bone menjali v tolarje;
- Slovenija je zaprosila za predčasno obravnavo konvergenčnega poročila in čim prejšnjo določitev trajnega menjalnega razmerja zaradi priprav na uvedbo evra.

Najprimernejši datum za sprejem evra je 1. januar, saj se takrat začne obračunsko in fiskalno leto. Takrat se začne tudi čas dvojnega obtoka tolarjev in evrov.

5.1 Organizacija prehoda in koordinacija aktivnosti

Uvedba evra v Sloveniji je velik in kompleksen projekt. Pri tem sodelujejo subjekti z različnimi vlogami. Priprave za sprejem so zelo specifične. Le natančno in vestno izpolnjevanje teh priprav lahko na koncu pripelje do sprejetja evra. Slovenija ima prednost, saj se lahko pri uvajanju evra izogne napakam, ki so jih storile države, ki so evro že sprejele.

Slika 4: Predvideni časovni potek prevzema evra

Vir: Načrt uvedbe evra, 2005, str. 9.

V Sloveniji tehnične priprave za uvedbo evra vodi Koordinacijski odbor za tehnične priprave za uvedbo evra, ki jih bo vodil do 31. decembra 2006. Koordinacijski odbor je nastal ob vključitvi Slovenije v ERM II na pobudo finančnega ministrstva in Banke Slovenije, ki ga tudi vodita. K sodelovanju sta povabila tudi druga ministrstva, Statistični urad Republike Slovenije, Klirinško depotno družbo, Združenje bank Slovenije, Borzo, gospodarski zbornici,

Agencijo za trg vrednostnih papirjev, Slovensko zavarovalniško združenje in Agencijo za zavarovalniški nadzor.

Člani tega odbora so pripravili akcijske načrte o pravnih prilagoditvah, prilagoditvah poslovnih procesov in tehnološke podpore, organizacijskih ukrepih, statičnem spremljanju priprav na prehod in obveščanju javnosti na ravni posamezne ustanove. O tem poročajo tudi vladi Republike Slovenije in ustanovam Evropske unije.

Nosilci aktivnosti, ki so potrebne za uvedbo evra, naj bi bile institucije, članice Koordinacijskega odbora (Slika 3 v prilogi). Pri tem naj bi bili nosilci aktivnosti avtonomni glede na svoje pristojnosti in naj bi pokrivali stroške lastnih aktivnosti pri uvedbi evra (Načrt uvedbe evra, 2005, str. 9-11).

5.2 Odnosi z javnostmi

Evro temelji na finančni stabilnosti, ki jo zagotavljajo Evropska centralna banka (ECB) in nacionalne centralne banke držav evroobmočja. Ob uvajanju evra so odnosi z javnostmi usmerjeni k naslednjim ciljem:

- splošnemu seznanjanju javnosti z delovanjem ekonomske in denarne unije;
- informiranju o projektu uvedbe evra in značilnostih posameznih stopenj njegovega uvajanja;
- praktičnemu svetovanju ob sami uvedbi evra.

Glede na to, da vsaka vrsta javnosti potrebuje svoj način informiranja, so javnosti naprej dodatno razdelili:

1. Splošni javnosti, ki zajema gospodinjstva, mlade, manjšine, ljudi s posebnimi potrebami in starejšo generacijo, so namenjena preprosta, razumljiva ter praktična sporočila, predvsem v obliki neposrednega komuniciranja in komuniciranja preko medijev.
2. Strokovni javnosti, ki zajema bančni in podjetniški sektor, so namenjene specifične informacije, povezane z vrsto storitev, ki jo nudijo strankam, seznanjanjem s spremembo zakonodaje itd.
3. Medijem so namenjeni izobraževalni seminarji.
4. Civilni družbi, kjer so zajete težje dosegljive skupine ljudi, nudijo prilagojene vsebine.

Pomembna je enotnost sporočila, zato je potrebna koordinacija vseh nosilcev evro projekta. Orodja za komuniciranje s ciljnim javnostmi so: informativne publikacije, zloženke in drugo promocijsko gradivo, seminarji, konference, televizijski in radijski spoti, časopisni oglasi in druga gradiva. Pomembno pa je tudi, da se meri javno mnenje glede zaupanja in pričakovanj v zvezi z uvedbo evra (Načrt uvedbe evra, 2005, str. 13, 14)

5.3 Pravni okvir (prilagajanje nacionalnih zakonodaj)

Pri usklajevanju nacionalnih zakonodaj sta po mnenju Komisije možna dva pristopa: uvesti nujne in potrebne spremembe z enim krovnim zakonom ali pa posegati v ureditev tako, da se v vsakem posameznem zakonu spreminjajo zneski iz nacionalne valute v evro. Prva rešitev je manj zamudna za zakonodajalca in daje večjo stopnjo varnosti in zanesljivosti, druga je bolj prijazna za državljane, vendar obstaja tveganje, da se določeno področje pozabi urediti in da to področje postane formalno neurejeno. Avstrija, Nemčija in Francija so primer sistematičnega spreminjanja zneskov v evre v vseh predpisih, medtem ko sta Luksemburg in Španija večino vprašanj uredila z enim okvirnim zakonom. Tudi Slovenija bo uredila zakonodajo s krovnim zakonom, razen v primerih, ko je treba poseči v sistemske predpise (npr. Zakon o Banki Slovenije).

5.3.1 Pravna usklajenost s Pogodbo o EU in Statutom ECB

Za uvedbo evra je treba v Zakonu o BS spremeniti:

- cilj: stranska cilja v členu 4 je treba hierarhično razvrstiti, finančna stabilnost je podrejen cilj podpori splošne ekonomske politike;
- neodvisnost: ni neskladja, čeprav je treba narediti nekatere prilagoditve;
- delovanje v Evropskem sistemu centralnih bank (ESCB) brez derogacije – pooblastila ECB za uresničevanje nalog niso v zadostni meri vsebovana v naslednjih členih: imetje in upravljanje z deviznimi rezervami, pravica do izdaje bankovcev in izdajanja dovoljenj za obseg kovancev, denarna funkcija, operacije in instrumenti ESCB ter sodelovanje z mednarodnimi finančnimi institucijami.

Z dnem prevzema evra je Statut ECB primarni pravni okvir, medtem ko je Zakon o Banki Slovenije podrejen pravni akt.

Poleg zakona o BS je treba uskladiti še Zakon o preprečevanju korupcije, ratificirati Ženevske pogodbe o preprečevanju ponarejanja denarja in uskladiti kazensko zakonodajo. Vse te spremembe morajo biti sprejete pred odpravo derogacije, ki naj bi se zgodila v drugi polovici leta 2006.

Za uvedbo evra je treba spremeniti naslednje predpise v zvezi z denarno enoto:

- Zakon o denarni enoti;
- Zakon o uporabi denarne enote;
- Zakon o priložnostnih in spominskih kovancih.

Poleg tega pa je treba spremeniti še:

- Zakon o deviznem poslovanju;
- Zakon o plačilnem prometu;
- predpis o indeksaciji obveznosti;
- predpis o preračunavanju in zaokroževanju.

Čeprav naslednjih predpisov zaradi uvedbe evra ni treba spremeniti, pa zahteva njihovo spremembo organizacija delovanja javne uprave. Prilagoditi je treba kazensko pravo, predpise s področja statistike, predpise, ki urejajo delovanje davčne in carinske uprave, predpise s področja upravnega in sodnega sistema in druge predpise ter akte (Načrt uvedbe evra, 2005, str. 15-20).

5.4 Merila dobre prakse, povezana z uvedbo evra

To poglavje analizira različna priporočila, ki jih je Komisija naslovila na države članice evrosistema pred uvedbo evra. Priporočila predstavljajo referenčna orodja za članice z derogacijo. Ta orodja so orientacijske narave, vendar pa vseeno nakazujejo, kako naj država reagira na konkretne okoliščine, v katerih bo potekal prehod v evro. Koncretne odločitve in način uresničevanja priporočil so prepuščeni državi sami.

Ta priporočila so bila izdana kot uradna poročila Komisije ali pa so bila vsebovana v katerem od mnogih priporočil, ki jih je komisija izdala ob prehodu na evro.

5.4.1 Priporočila dobre prakse po funkcionalnosti

a) PRIPOROČILA KOMISIJE GLEDE STROŠKOV

Priporočila temeljijo na izhodišču, da sta evro in nacionalna valuta dve plasti iste valute. Zato načeloma priporočajo enako obravnavo glede stroškov za storitve v eni ali drugi valuti. Poleg tega priporočajo opravljanje storitev brez stroškov za naslednje storitve: pretvorba računov (ob prvi pretvorbi v evro), menjava valut na računu pri negotovinskem plačevanju računov v nacionalni valuti ali v evru in menjava bankovcev in kovancev ob uvedbi evrogotovine.

Ugotovitve za Slovenijo

Priporočilo za Slovenijo v predvstopnem obdobju ni uporabno. Do uvedbe evra v Sloveniji je evro tuja valuta, zato lahko banke zaračunavajo stroške za storitve v tolarjih in evrih. Ob prevzemu evra pa je treba brezplačnost zamenjave urediti z zakonom.

b) PRIPOROČILA KOMISIJE GLEDE PREGLEDNOSTI

Priporočilo se nanaša na ločen prikaz tečaja zamenjave tolarjev z evri od morebitnih stroškov pri tej zamenjavi denarja, na predhodno obveščanje bančnih strank o upoštevanju standarda glede stroškov zamenjave denarja ter na zagotavljanje obveznega poročanja bančnega združenja Komisiji. Namen poročil je zagotoviti preglednost, ustrezno informiranje strank in nadzor nad izpolnjevanjem priporočil.

Ugotovitve za Slovenijo

Evro bo do prevzema v Sloveniji tuj denar, vendar je zaželeno, da bi se vse menjave med tolarji in evri opravljale že od trenutka, ko bo tečaj nepreklicno določen. Zaradi tega je treba ločeno prikazovati tečaj tolarja glede na evro ob zamenjavi denarja od morebitnih stroškov zamenjave.

c) PRIPOROČILA KOMISIJE GLEDE DVOJNEGA PRIKAZA

Priporočilo izhaja iz dejstva, da je prehod tudi miselni proces, zato se mora javnost čim prej začeti navajati na vrednost v evrih. Uveljavljanje priporočil se mora začeti dovolj zgodaj in mora biti predvsem v trgovini in storitvah postopno.

Ugotovitve za Slovenijo

Za dvojno prikazovanje velja, naj se postopno začne sredi leta 2006.

č) PRIPOROČILA KOMISIJE GLEDE UPORABE EVRA

Priporočilo izhaja iz želje, da se brez prisile in prepovedi spodbudi uporaba evra in da se čim hitreje začne usposabljanje kadrov s področja trgovine in turizma .

Ugotovitve za Slovenijo

Glede na to, da bo evro do prevzema tuja valuta, posebni ukrepi za spodbujanje njegove uporabe niso smiselni.

d) PRIPOROČILA KOMISIJE GLEDE OSKRBE Z EVRI

Komisija priporoča, da bi se bankomati pred začetkom dvojnega obtoka polnili predvsem z manjšo apoensko strukturo. Trgovce naj bi tudi oskrbeli z zadostno količino drobiža. Za ugotavljanje potreb po gotovini priporočilo predvideva uporabo enostavne metode.

Ugotovitve za Slovenijo

Priporočilo glede polnjenja bankomatov z ustrezno apoensko strukturo je mogoče uveljavljati brez težav. Tudi priporočilo o ustrezni apoenski strukturi v trgovinah je izvedljivo. Priporočilo za ugotavljanje potreb po gotovini ni dovolj konkretno, da bi bilo neposredno uporabno.

e) PRIPOROČILA KOMISIJE GLEDE MENJAVE BANKOVCEV IN KOVANCEV

Priporočila se nanašajo na banke in trgovine, kjer bo potekal glavni del zamenjave nacionalne valute z evrom. Za banke v času dvojnega obtoka priporočajo oceno največjega zneska zamenjave tolarjev v evre, da bi preprečili zlorabe, opredelitev zgornjega zneska za stalne in nestalne stranke, opredelitev delovnega časa, načina oskrbe trgovin z evri in odvoda gotovine v nacionalni valuti, obračun odvoda brez provizij ter ureditev naknadne menjave nacionalne valute v evre po dvojnem obtoku. Trgovinam priporočajo, da imajo razprodaje po koncu obdobja dvojnega obtoka, da trgovci v času dvojnega obtoka vračajo drobiž izključno v evrih, da odjemalci na vidnem mestu strankam omogočijo preračunavanje s pomočjo pretvornika, da je osebje, še posebej na blagajnah, praktično usposobljeno. Opredeliti pa je treba tudi čas možne zamenjave bankovcev in kovancev nacionalne valute v evre po končanem obdobju dvojnega obtoka, in sicer bo ta menjava mogoča določen čas v bankah in drugih finančnih organizacijah, nato pa v centralni banki brez časovnih omejitev.

Ugotovitve za Slovenijo

Priporočila so neposredno uporabna. Določitev zneskov zamenjave in delovni čas določijo banke in združenje bank Slovenije. Provizije in odvode gotovine je treba urediti v krovnem zakonu. Vprašanja v zvezi s trgovino urejata gospodarska zbornica Slovenije in Ministrstvo

za gospodarstvo. Naknadna menjava po obdobju dvojnega obtoka bo urejena tako, da bo določeno obdobje možna še v bankah, nato pa časovno neomejena v Banki Slovenije.

f) PRIPOROČILA KOMISIJE GLEDE NADZORA

Priporočilo se nanaša na določitev opazovalcev in evroposrednikov v različnih sektorjih. Zaželeno je, da organizacije potrošnikov sodelujejo v času priprav in v času prevzema evra.

Ugotovitve za Slovenijo

Priporočilo je neposredno izvedljivo.

g) PRIPOROČILA GLEDE OBVEŠČANJA JAVNOSTI

Priporočila se nanašajo na banke, trgovine, javno upravno in druge z željo, da je javnost obveščena v času pred dvojnim obtokom o vseh pomembnih stvareh. Banke naj bi obveščale svoje stranke o praktičnih posledicah uvedbe evra z vidika brezgotovinskih plačil, gotovinskega poslovanja, možnosti zamenjave gotovine itd. Trgovci naj javnosti posredujejo informacije o načinu poslovanja v prehodnem obdobju in obdobju dvojnega obtoka, o prikazovanju dvojnih cen in plačevanju v prehodnem obdobju. Priporočila javni upravi priporočajo opredelitev ciljnih skupin pri informiranju o prevzemu evra, sodelovanje pri informiranju z lokalnimi oblastmi, informiranje o časovnem načrtu prehoda itd. Javnost mora biti predhodno informirana o pojavi obliki bankovcev in kovancev ter o načinih ugotavljanja ponaredkov.

Ugotovitve za Slovenijo

Priporočila zahtevajo pripravo akcijskih načrtov v skladu z vsebino priporočil. Vanje morajo biti vključeni konkretni programi obveščanja javnosti (Načrt uvedbe evra, 2005, str. 7-26).

Ta priporočila so institucije, ki se ukvarjajo z uvedbo evra, upoštevale pri pripravljanju gradiv za uvedbo evra. Tako je priporočilo glede dvojnega prikaza cen zajeto v zakonu o dvojnem označevanju cen, priporočilo glede menjave bankovcev in kovancev v zakonu o uvedbi evra, priporočilo glede informiranja javnosti pa je zajeto v komunikacijski strategiji itd.

Načrt za uvedbo evra so naredile vse države članice Evropske unije. Izpeljale so ga tiste države, ki so vstopile v tretjo fazo oziroma so prevzele evro. Združeno kraljestvo, Danska in Švedska tega niso storile. Pri slednjih so se tako odločili državljani na referendumu. Če pa bi danes naprimer Združeno kraljestvo hotelo prevzeti evro, za to bi potrebovalo približno 40 mesecev. Najprej bi potrebovalo štiri mesece za pripravo na referendum, 24-30 mesecev za prilagoditve v bančnem sistemu in drugih sistemih, za izdelavo nacionalnih kovancev in druge prilagoditve (v tem času bi morali biti vključeni v ERM II) in na koncu pol leta za dvojni prikaz cen in za dvojni obtok gotovine.

6 ZAKON O DVOJNEM OZNAČEVANJU CEN

Zakon o dvojnem označevanju cen je bil sprejet 28. oktobra 2005, v Uradnem listu pa je bil objavljen 11. novembra 2005, tako da je zakon začel veljati 26. novembra 2005.

Ta zakon ureja obveznost dvojnega in informativnega označevanja cen blaga in storitev, ki jih podjetja ponujajo potrošnikom v času uvajanja evra. Ta zakon ne velja za poslovni sektor. V tem primeru ponuja podjetje svoje storitve in blago drugemu podjetju in označuje cene samo v tolarjih. Zakon nalaga dolžnost podjetjem, da dvojno označujejo cene blaga in storitev v informativne namene.

Na podlagi analize stroškov ob uvedbi informativnega dvojnega označevanja cen in stroškov ob zamenjavi nacionalne valute v evre, ki jo je naredil UMAR, je bilo ugotovljeno, da bodo skupni stroški uvedbe evra v trgovini na drobno znašali 5,8 mrd SIT.

6.1 Namen

Namen informativnega dvojnega in dvojnega označevanja cen je:

- a) omogočiti urejen prehod zamenjave denarne enote Republike Slovenije;
- b) postopno prilagajanje in priprava potrošnikov na vrednotenje cen blaga in storitev v evrih;
- c) s primerljivostjo cen preprečiti zvišanje inflacije zaradi uvedbe evra.

Poudarek zakona je na seznanjanju potrošnikov s tujo valuto in privajanje nanjo za lažji prevzem evra. Dvojno označevanje cen je pomemben element, s katerim potrošnik lažje dojema dejansko vrednost evra.

Zakon je razdeljen na dve vsebinski področji, in sicer:

1. na področje, ki ureja informativno dvojno označevanje cen. To obdobje se deli še na prostovoljno dvojno označevanje cen, ki je trajalo do 1. marca 2006, in na obdobje obveznega informativnega dvojnega označevanja cen, ki se je pričelo 1. marca 2006 in se je končalo z določitvijo oziroma s preходом na dokončni tečaj zamenjave;
2. na področje, ki ureja dvojno označevanje cen. To obdobje se je začel dan po določitvi nepreklicnega tečaja zamenjave ter konča šest mesecev po uvedbi evra.

V prvem in drugem obdobju se je za preračunavanje uporabljal centralni paritetni tečaj, ki je bil 239,640 SIT, v tretjem obdobju pa se uporablja tečaj zamenjave, ki ga določi Svet EU v skladu s členom 123 Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti. Ta člen ima več alinej. Tista, ki se navezuje na tečaj zamenjave, pravi: Na dan začetka tretje faze Svet na podlagi mnenja Komisije in po posvetovanju z ECB s soglašanjem držav članic brez odstopanja sprejme tečaje zamenjave, po katerih se nepreklicno določijo vrednosti njihovih valut, omenjene valute pa se po teh nepreklicno določenih tečajih nadomestijo z evrom (Zakon o dvojnem označevanju cen, 2005).

Svet ministrov EU je 11. julija 2006 ugotovil, da Slovenija izpolnjuje zahtevane kriterije za uvedbo evra, kot datum za prevzem pa je bil določen 1. januar 2007. Poleg tega so ministri določili tudi dokončno menjalno razmerje med evrom in tolarjem, ki je 239,640 tolarjev za en

evro. Tako menjalno razmerje je veljalo od začetka dvojnega označevanja cen in se ni nič spremenilo.

6.2 Cilji zakona o dvojnem označevanju

Cilji Zakona o dvojnem označevanju so (Fekonja, 2006, str. 54-56):

1. Omogočiti urejen prehod zamenjave valute; zamenjava valute je za vsako državo pomemben mejnik v njeni zgodovini. Zamenjava valute oziroma prevzem evra se dotakne vseh segmentov družbe tako državljanov, podjetij, finančnih institucij kot celotnega gospodarskega sistema države. Zaradi navedenega mora biti ta prehod iz ene valute v drugo mehak, da ne povzroči nepotrebnih težav subjektom na trgu. V Sloveniji bo sicer celovit prehod valut urejen s krovnim zakonom o uvedbi evra, namen predlaganega zakona pa je naravnani predvsem na segment zaščite in ozaveščanja potrošnikov v smislu vrednotenja cen v evrih.
2. Postopno prilagajanje in priprava potrošnikov na vrednotenje cen blaga in storitev v evrih; s predlaganim zakonom se želi že pred uvedbo evra doseči zadostna seznanjenost predvsem najšibkejšega člena v celotnem gospodarskem sistemu – potrošnikov. Eden temeljnih ciljev, ki jih želi doseči predlagani zakon, je privajanje potrošnikov na novo valuto in lažje vrednotenje cen blaga in storitev v novi valuti. S predlaganim zakonom se predvidevajo tri obdobja dvojnega označevanja cen, vsa z namenom postopnega navajanja potrošnikov na novo zakonito plačilno sredstvo.
3. S primerljivostjo cen preprečiti zvišanje inflacije zaradi uvedbe evra; namen in cilj predlaganega zakona je preko dvojnega označevanja cen, ki omogoča potrošnikom nenehno kontrolo nad spremembami cen, vzpostaviti tak mehanizem, ki bi podjetjem pod krinko uvedbe nove valute onemogočil prekrito oziroma tiho povečanje cen blaga in storitev, ki pomeni posledično zvišanje inflacije.

6.3 Vsebina zakona o dvojnem označevanju cen v tolarjih in evrih

Zakon nalaga podjetjem, da morajo dvojno označevati cene in storitve v vseh pojavnih oblikah v obdobju dvojnega in informativnega dvojnega označevanja cen blaga in storitev v obeh valutah. Vendar pa ni treba dvojno označiti cen na enoto izdelka, zneskov na izpisnih tehtnicah, zneskov na digitalnih prikazovalnikih cen in poštnih znamk ali drugih oznakah o ceni poštne, kjer se cena označi samo v vodilni valuti.

Vodilna valuta je do dneva uvedbe evra v Republiki Sloveniji tolar, po dnevu uvedbe evra pa evro.

Dvojno označene cene morajo biti določene tako, da jih potrošnik enostavno in nedvoumno prebere in primerja med seboj. Namen tega je, da so tudi cene v drugi valuti dobro vidne, saj jih potrošnik le tako lahko primerja med seboj.

6.3.1 Izjeme pri dvojnem označevanju cen

V zakonu so navedene tudi izjeme. Izjeme so tista podjetja, ki ponujajo blago in storitve na specifičen način in bi jim zaradi tega nastala nesorazmerna ekonomska škoda oziroma bi bilo tovrstno označevanje cen tehnično neizvedljivo. Te izjeme so:

- bencinske črpalke: predlagana izjema se nanaša zgolj na dvojno označevanje cen za točenje goriva. Za vse ostalo blago in storitve izjema ne velja. Izjema je predvidena zaradi tehnične neizvedljivosti prikazovalnika na avtomatih za točenje goriva. Zato mora biti navedena cena za en liter v obeh valutah na avtomatih ali v njegovi neposredni bližini. Cena v obeh valutah mora biti navedena za vse vrste goriv, ki se točijo iz posameznega avtomata. Zaradi razmeroma nizkih cen enote goriva v evrih glede na količino, ki jo potrošnik ob enkratnem nakupu kupi, je pomembno, da je cena v evrih zaokrožena na tri decimalna mesta;
- katalogi: v ta segment so vključena podjetja, ki ponujajo blago in storitve preko katalogov. Podjetjem je zaradi preglednosti kataloga omogočeno, da v katalogu navedejo cene samo v vodilni valuti, ki se uporablja na datum izida kataloga. Katalogu morajo dodati menjalni tečaj in cenik z navedbo vseh cen v katalogu v obeh valutah v naraščajočem vrstnem redu. Ta določba nalaga podjetjem, da v že natiskan katalog ob izidu priložijo obvestilo, po katerem tečaju so preračunane cene in cenik;
- oddelki mesnice, ribarnice, delikatese in kruha: na teh oddelkih se lahko izpolnijo zahteve tako, da je na vidnem mestu cenik za vse blago v obeh valutah. Ker so izdelki nameščeni v obilici na zelo majhnem prostoru in ni dovolj prostora, da bi bili izdelki označeni z dvojnimi cenami, so lahko izdelki označeni le s ceno v vodilni valuti;
- prodajni avtomati za blago in storitve: zaradi tehnične neizvedljivosti prodajnih avtomatov, da bi prikazovali dve ceni, predlagana določba omogoča, da so vse cene v obeh valutah na aparatu;
- prodaja knjig in drugih založniških izdelkov: izjema se predlaga zaradi obilice različnih izdelkov na prodajnem mestu ker bi lahko prihajalo do dvoumnosti katera cena sodi h kateremu izdelku. Drugi razlog pa je način označevanja knjig in drugih založniških izdelkov, saj so cene ponavadi natisnjene na tak izdelek. Zato je treba napraviti cenik s 30 najbolj tipičnimi cenami knjig v obe valutah, ki mora biti na vidnem mestu. Katere so najbolj tipične cene knjig pa določi prodajalec sam;
- igre na srečo: podjetja, ki spadajo v ta segment, morajo imeti na prodajnih mestih in na avtomatih z igrami na srečo na vidnem mestu menjalni tečaj in cenik v obeh valutah;
- mala podjetja: to so podjetja, ki opravljajo trgovinsko dejavnost in zaposlujejo največ deset oseb, pri čemer je v prodajalni hkrati največ pet zaposlenih. Vendar to velja le za tista podjetja, ki se ukvarjajo izključno s trgovinsko dejavnostjo. Navedenim podjetjem je omogočeno, da obvezno navajanje dveh valut izvajajo drugače, kot to določa 6. člen.

Primerna ukrepa, s katerima podjetja omogočajo preračunavanje, sta uporaba cenikov in obračunskih tabel. Pri obračunskih tablah se za vsako vrsto artiklov izbere nekaj najbolj tipičnih cen ali izdelkov v vodilni valuti v razmerju do druge valute.

POOBLASTILA MINISTRU

V vseh primerih, ki jih zakon ni zajel, bi pa informativno dvojno označevanje cen predstavljalo nesprejemljivo tehnično ali gospodarsko obremenitev in nesorazmerno visoke stroške za podjetja zaradi vrste ali načina ponujanja blaga in storitev, lahko minister, pristojen za gospodarstvo, s podzakonskim aktom določi druge ustrezne ukrepe, s katerimi se doseže namen tega zakona.

PRAVILA ZAOKROŽEVANJA IN PRERAČUNAVANJA

Menjalna razmerja med nacionalno valuto in evrom so določena na način, kjer je vsaka nacionalna valuta izražena z osnovno enoto mere, 1 evro, in se zapiše natančno s šestimi značilnimi številkami (1 evro = 239,640 tolarjev). Treba je omeniti, da je pri preračunu nacionalne valute v evro strogo prepovedano uporabljati inverzna menjalna razmerja. Prepoved uporabe inverznih menjalnih razmerij je določena, ker vodi do pomembnih razlik pri preračunavanju.

Pravila zaokroževanja določajo, da se pri preračunu nacionalne valute v evro upoštevata največ dve decimalni mesti oziroma mora biti zaokroževanje določeno na cent natančno (1000 tolarjev = 4,17 evra), če je znesek pri preračunavanju točno na sredini, se ta zaokroži navzgor.

IZSTAVLJANJE RAČUNOV

Podjetje mora pri izstavitvi računa za blago ali storitve navesti obe valuti le za končno vsoto. To določilo je pomembno predvsem zato, ker se v primeru, ko so cene posameznih proizvodov označene v dveh valutah, hkrati pa je v dveh valutah izražena tudi vsota posameznih proizvodov, končna zneska preračunana v evre preko tolarške vsote in preko evrske vsote le redko ujemata in sicer zaradi pravil zaokroževanja. Čeprav v praksi do tega verjetno ne bi pogosto prihajalo, saj v večini primerov razlika variira od pozitivnih do negativnih števil, kar pomeni, da se zneski med seboj izničijo, je treba izključiti možnost zavajanja potrošnikov z dvema različnima preračunoma.

Podjetja, ki uporabljajo paragonske bloke ali blagajne, ki niso podprte z računalniškim sistemom, lahko na račun napišejo le končni znesek v vodilni valuti. Vendar morajo na zahtevo potrošnika končni znesek na računu ročno pripisati tudi v drugi valuti. Tega ni treba pripisati pri medkrajevnem avtobusnem prometu.

INŠPEKCIJSKI NADZOR

Za inšpekcijsko nadzorstvo nad izvajanjem zakona je prisojen Tržni inšpektorat Republike Slovenije.

KAZENSKÉ DOLOČBE

Globe za kršitev posameznih določb zakona: za posameznika je predpisana globa 100.000 tolarjev, za samostojnega podjetnika 200.000 tolarjev, za pravno osebo pa 300.000 tolarjev (Zakon o dvojnem označevanju cen v tolarjih in evrih, 2005).

Države, ki so prevzele evro pred nami, so imele triletno prehodno obdobje (razen Grčija, ki je imela enoletno). Slovenija je prosila EU za predčasno srečanje ministrov, na katerem so se ocenili njeni dosežki. To srečanje je bilo 11. julija 2006. Če bi Slovenija čakala na redno srečanje ministrov, bi morala počakati do jeseni, potem pa bi ji zmanjkalo časa za priprave. Tako ima Slovenija oziroma njena podjetja le slabih šest mesecev za pripravo na prevzem evra. Predvsem morajo podjetja, ki so dvojno označevala cene, preveriti in preučiti svoje informacijske sisteme ter jih za nemoten prevzem evra po potrebi nadgraditi.

Zakon ima pozitivne posledice pri uvajanju evra kot zakonitega plačilnega sredstva v Republiki Sloveniji. Poleg tega ima zakon razmeroma kratek rok veljavnosti, saj velja le od 1. marca 2006 in bo prenehal veljati šest mesecev po uvedbi evra.

6.4 Uvedba dvojnega označevanja cen v ostalih državah evropske skupnosti

Pravo EU normativno ne ureja načina dvojnega označevanja cen. Evropska komisija je na države članice pred uvedbo evra naslovila le priporočila, ki izhajajo iz dejstva, da je prehod tudi miselni proces, zato je treba javnost čim prej začeti navajati na vrednost v evrih. Komisija dvojni prikaz cen priporoča za bančne izpiske, prikaz cen v trgovinah, cenike javnih družb, zavarovalnic in javnih gospodarskih družb ter za dvojne prikaze na njihovih računih. Priporočila določajo še obvezno zaokroževanje na najbližji cent. Uveljavljanje priporočil se mora začeti dovolj zgodaj in mora biti predvsem v trgovini in storitvah postopno.

Nekatere države so sprejele zakon o dvojnem označevanju cen, medtem ko ga druge niso. Države, ki so sprejele zakon o dvojnem označevanju, so Avstrija, Grčija in Portugalska. Slovenija je pri pisanju zakona o dvojnem označevanju upoštevala tudi zakone, ki so jih sprejele druge države članice, zato jih bom predstavil.

6.4.1 Avstrija

Avstrija je že leta 1999 sprejela zakon, ki ureja področje dvojnega označevanja cen in drugih denarnih zneskov (Euro-Währungsangabengesetz – EWAG; Zvezni uradni list št. 110 z dne 22. julij 1999). Zakonska obveznost označevanja cen je trajala od 1. oktobra 2001 do 31. decembra 2001, torej tri mesece pred uvedbo evra kot zakonitega plačilnega sredstva. Zakon je dajal zvezni vladi možnost podaljšanja tega obdobja z uredbo največ do 31. decembra 2002, če bi se to izkazalo za potrebno.

Zakon ureja obveznost dvojnega navajanja denarnih zneskov za podjetja v poslovanju s potrošniki kot tudi za organe državne uprave, ko ti poslujejo s strankami. Podjetja so dolžna navajati zneske v obeh valutah v ponudbah, predračunih, računih, potrdilih o plačilu in pri oglaševanju, pri katerem je navedena prodajna cena, kot tudi tam, kjer to obveznost določa kak drug zakon. Cene morajo biti označene tako, da jih lahko povprečno pozoren potrošnik enostavno in nedvoumno prebere, cena v šilingih pa mora biti postavljena levo od cene v evrih oziroma nad njo. Na dobro vidnem mestu poleg blagajne pa mora biti navedeno

obvestilo o obračunskem tečaju, valuta, v kateri podjetje izstavi račun, ter seznam z vsemi kovanci in bankovci v obeh valutah ter vrednostmi v drugi denominaciji.

Avstrijski zakon določa tudi vrsto izjem pri splošni ureditvi dvojnega označevanja cen. Specialna ureditev se nanaša na bencinske črpalke, kataloge, taksi službe, igre na srečo, knjigarne, avtomate za blago in storitve, popuste, table za prikaz cen goriva, mala podjetja, že pakirane izdelke s predpisano osnovno ceno, registrske blagajne, izpiske računov in druga dokazila, uporabljena v plačilnem prometu. Zakon daje tudi pooblastilo pristojnemu ministru, da s podzakonskim aktom določi druge ustrezne ukrepe za primer, ko bi dvojno označevanje cen predstavljalo nesprejemljivo tehnično ali gospodarsko obremenitev za podjetje. V tretjem in četrtem delu zakona pa so določeni tudi nadzorni organi in sankcije za kršitelje pravil o dvojnem označevanju cen.

6.4.2 Grčija

Grčija je evro kot zakonito plačilno sredstvo uvedla 1. januarja 2002, že leto pred tem pa je bil evro uveden kot vrednostna enota in knjižni denar. Leta 2000 je bil sprejet zakon št. 2842/2000 (Ur. l. 207/B/27.9.2000), ki določa dodatne ukrepe za implementacijo uredb Sveta št. 1103/97, 974/98 in 2866/98, 15. člen pa določa obveznost dvojnega označevanja cen. V obdobju od 1. januarja 2001 do 28. februarja 2002 so vsa podjetja, ki so ponujala blago in storitve potrošnikom, morala vse cene in druge zneske, ki jih morajo plačati potrošniki, prikazovati v dveh valutah – v evrih in v grških drahmah. Za majhna podjetja, ki zaposlujejo do 10 oseb, je stopila ta obveznost v veljavo dva meseca pozneje, torej 1. marca 2001. Prav tako so podjetja morala ob blagajni izobesiti tabelo s primerjavo vrednosti bankovcev in kovancev v obeh valutah.

Dvojno označene cene in zneski so morali biti jasni in za potrošnika lahko berljivi. Zato je bilo treba označevati zneske v obeh valutah s številkami enake velikosti in po možnosti zneske najprej navajati v evrih in šele potem v grških drahmah.

Izjeme, za katere predpisi o dvojnem označevanju cen niso veljali, so se nanašale na izvajalce storitev, ki za izdajanje računov ne uporabljajo blagajn, ki so podprte z računalniškim sistemom (npr. zdravniki, odvetniki itd.), ter na bencinske črpalke, turistične urade, ki izdajajo vozovnice z elektronskimi sistemi, in taksiste. Od 28. februarja 2002 naprej dvojno označevanje cen ni prepovedano, ni pa obvezno. Podjetja so se lahko še naprej odločala zanj na prostovoljni osnovi.

Grški zakon je dal pooblastilo ministru za razvoj oziroma drugemu pristojnemu ministru, da sprejme podrobnejše ukrepe v zvezi z dvojnimi označevanjem cen ali določi izjeme pri obveznosti le-teh, če bi praksa izvajanja zakona pokazala potrebo po tem.

6.4.3 Portugalska

Portugalska je dvojno označevanje cen uredila z zakonom št. 132/2001, ki je bil objavljen v Uradnem listu 24. aprila 2001. V njem je določila, da je dvojno označevanje cen obvezno v obdobju od 1. oktobra 2001 do 28. februarja 2002. V tem času so morale biti cene blaga v maloprodaji ter cene storitev označene tako v evrih kot v escudosih, in to tako, da je bila cena v evrih zgoraj oziroma na prvem mestu. Ta obveznost se nanaša na označevanje cen na plakatih, etiketah, cenikih in letakih kot tudi na vseh ostalih podobnih sredstvih, vključno s sredstvi za oglaševanje blaga in storitev. Obe ceni morata biti predstavljeni na enostaven, viden in berljiv način, ki ni dopuščal dvoma potrošniku, ki je bil le delno pozoren na označeno ceno.

Naknadno določanje izjem od dvojnega označevanja cen je bilo možno na podlagi dogovora med Ministrstvom za finance, Ministrstvom za gospodarstvo in predstavniki organizacij za zaščito potrošnikov. Izjeme so se lahko nanašale na podjetja z manj kot desetimi zaposlenimi ali pa na primere, ko praktično ni bilo mogoče izpeljati dvojnega označevanja ali pa bi to zahtevalo nesorazmerno visoke stroške. V takih primerih je bilo mogoče določiti alternativne obveznosti, s katerimi se je doseglo podoben učinek kot z dvojnimi označevanjem cen. Zakon na koncu določa še, da se stroški za izvedbo dvojnega označevanja cen ne smejo zaračunati potrošnikom, za kršitve posameznih določb zakona pa predvideva tudi sankcije. (Fekonja, 2006, str. 49-52)

7 NAČRT UVEDBE EVRA, PRVA DOPOLNITEV

Prva dopolnitev Načrta uvedbe evra vnaša vsebinske dopolnitve dosedanjih stališč in predstavlja nova vsebinska stališča. Dopolnitve tvorijo celoto skupaj z osnovnim Načrtom iz januarja 2005.

Načrt uvedbe evra je predvideval obdobje dvojnega obtoka od 1. januarja 2007 do 7. januarja 2007. Na podlagi razprav v okviru koordinacije na ravni Republike Slovenije se obdobje dvojnega obtoka podaljša za teden dni, kar pomeni, da se bo obdobje dvojnega obtoka v prvem dopolnilu načrta končalo 14. januar 2007. Zaradi tega se spremenijo datumi na časovni premici. Konec dvojnega obdobja je 14. januarja, medtem ko je za konec zamenjave tolarjev v evre v bankah določen 1. marec 2007.

Določene pravne prilagoditve so bile navedene že v Načrtu uvedbe evra, v prvem dopolnilu pa so navedene še naslednje:

- zakona o Banki Slovenije;
- zakon o davku na izplačane plače;
- zakon o plačilnem prometu;
- zakon o prekrških;
- zakon o finančnih zavarovanjih;
- zakon o gospodarskih združbah.

7.1 Spremembe v merilih dobre prakse, povezane z evrom

Načrt uvedbe evra je v predvstopnem obdobju predvideval ločeno prikazovanje tečaja tolarja glede na evro od stroškov zamenjave tolarja za evro. To priporočilo je temeljilo na željeni uporabi nepreklicnega menjalnega tečaja pri menjavi vse od trenutka, ko bo določen. To priporočilo se je v razpravi o njegovi implementaciji pokazalo za neustrezno. Banke stroške menjave tujih valut vključujejo v oblikovanje nakupovalnih in prodajnih tečajev, kar je podprto z ustreznimi računalniškimi aplikacijami. Spreminjanje te prakse v predvstopnem obdobju za evro bi zahtevalo posege v računalniške aplikacije z zelo kratkim rokom koristne uporabe, kar bi bistveno zvišalo stroške priprav v bankah. Zato se to priporočilo ukinja.

Od določitve menjalnega razmerja do dejanskega prevzema bo evro še vedno tuja valuta, ki bo v tem obdobju še vedno predmet prodaje in nakupa, ne pa zamenjave. Posledično bodo banke evro podjetjem in občanom še vedno prodajale oziroma od njih kupovale za tolarje, kar pomeni, da bodo še vedno obstajali nakupni in prodajni tečaji. Banka Slovenije bo v tem času določila menjalno razmerje med SIT in EUR, do dejanskega prevzema evra kot zakonitega plačilnega sredstva pa bo še vedno izračunavala in objavljala srednji tečaj za tuje valute (Načrt uvedbe evra prva dopolnitev, 2006, str. 5, 7-9).

7.2 Problemi in kritike pri prevzemu evra v drugih državah

Problemi in kritike, ki so se pojavljali v drugih državah, so naslednji:

- pojavilo se je ozko grlo pri umiku nacionalnih valut

Med obdobjem dvojnega obtoka so vse nacionalne banke poročale o tem, da so vsi procesi in prevozi polno zasedeni, tako da niso mogle dovolj hitro umakniti nacionalnega denarja v svoje sefe. Poslovne banke so nacionalno gotovino zamenjale z evri, vendar so potem morale dodatno skladiščiti nacionalno valuto, dokler je ni prevzela nacionalna banka in je uničila (reciklirala).

- prepočasno prilagajanje avtomatov, ki sprejemajo evro kovance

V nekaterih državah niso prilagodili avtomatov, tako da nekateri avtomati niso hoteli sprejeti kovancev, ki so bili narejeni v drugih državah.

- obdobje dvojnega obtoka je bilo predolgo

Pojavile so se kritike, da je dvomesečno obdobje dvojnega denarja predolgo in da je krajše obdobje, kot so ga imele Francija, Irska in Nizozemska, boljše. Vendar temu ni bilo tako. V mnogih državah so ljudje evro sprejeli z velikim navdušenjem (Luksemburg (prvi dan so zamenjali 90 % bankovcev), Finska (51 %), Avstrija (50 %) ...) in so že prve dni pohiteli v banke, da bi zamenjali nacionalno valuto. Zaradi tega so se v bankah pojavile dolge vrste s tem pa tudi ozka grla pri umiku nacionalne valute. Ko je javnost videla, da po nekaj dneh ni več takih vrst, se je spraševala, ali bi bilo smiselno imeti krajše obdobje dvojnega obtoka.

Vendar s tem ne bi nič pridobila, le bankam bi povzročila še večje težave, saj bi morale isto količino denarja zamenjati v krajšem času.

- inflacijski pritiski zaradi prevzema evra

Čeprav je bila tisi čas inflacija kar velika, je težko ločiti med inflacijskimi pritiski zaradi uvedbe evra in drugimi. Najmanjše povečanje cen je bilo zabeleženo na Finskem, na splošno pa se je zaradi uvedbe evra povišala inflacija.

Naše posebnosti:

- Že večkrat smo menjavali valuto brez posebnih težav.
- Evro je valuta pri naših zahodnih sosedah .
- Veliko prebivalcev Slovenije je že poslovalo z evri in pozna evre oziroma jih ima doma.
- Slovenci radi varčujemo v tuji valuti; včasih smo v markah, zdaj v evrih.
- Smo majhna država .
- Smo vključeni v mednarodne integracije.

Slovenija se lahko veliko nauči iz problemov, ki so nastali pri prevzemu evra v drugih državah in so zajeti v dobrih praksah. Če bomo upoštevali dobro prakso držav, ki so že uvedle evro, in naše posebnosti, lahko hitro in brez večjih težav prevzamemo evro.

7.3 Pravila zaokroževanja

V prvemu dopolnilu načrta so podrobno obrazložena tudi pravila zaokroževanja, ki so zajeta v zakonu o uvedbi evra.

Pri zaokroževanju zneskov moramo biti pozorni, da je menjalno razmerje določeno kot en evro v razmerju z nacionalno valuto in da vsebuje šest značilnih cifer, ki se ne smejo krajšati oziroma zaokroževati na manj decimalnih mest. Ne smemo uporabljati inverznega menjalnega tečaja. Denarni zneski, ki jih moramo plačati, morajo biti zaokroženi na najbližji cent, če je preračunan znesek točno na sredini, se ta zaokroži navzgor.

Posebne težave pri zaokroževanju evrskih zneskov in zneskov v nacionalni valuti se lahko pojavijo pri cenah, ki zahtevajo večjo mero natančnosti. Take cene so predvsem cene naftnih derivatov, plina, elektrike, mobilne in stacionarne telefonije, komunalnih storitev in podobno. Na podlagi izkušenj držav, ki so prve prevzele evro, in na podlagi preračunov, ob katerih se je pri zaokroževanju upoštevalo različno število decimalnih mest, so v Sloveniji določili pravila zaokroževanja, ki so predstavljena v tabeli 1. v prilogi. V tej tabeli so prikazani tudi nekateri primeri zaokroževanja cen v Grčiji, Španiji in na Portugalskem (Načrt uvedbe evra prva dopolnitev, 2006, str. 11-13).

7.4 *Preddobava evrogotovine*

Prvo dopolnilo načrta dopolnjuje priporočilo o oskrbi z evri. Preddobava evro kovancev bankam se bo začela 1. septembra 2006, evro bankovcev pa predvidoma 11. decembra 2006. Banke bodo začele evro kovance dobavljati trgovinam 1. decembra 2006, evro bankovce pa 11. decembra 2006. Banka Slovenije bo v okviru preddobave oskrbela poslovne banke, večje poslovalnice poslovnih bank in večje uporabnike gotovine. V okviru preddobave bodo banke dobile tudi začetne pakete za fizične osebe, ki jih bodo občani lahko kupili že pred prevzemom evra. Prodaja začetnih paketov se začne 15. decembra 2006.

Tabela 2: Dobava evrogotovine v količini in vrednosti za Slovenijo

EVRO KOVANCI			EVRO BANKOVCI	
	Nabava kovancev	Preddobava kovancev	Nabava bankovcev	Preddobava bankovcev
Količina	238 mio kosov	155 mio kosov	94,5 mio kosov	42,3 mio kosov
Teža	1.170 ton	751 ton	73 ton	32,4 tone
Začetek	16.8.2006	1.9.2006	14.11.2006	11.12.2006

Vir: Načrt uvedbe evra prva dopolnitev, 2006, str. 16.

Poleg začetnih paketov evrogotovine BS načrtuje tudi dobavo setov evro kovancev z nacionalno stranjo, ki so namenjeni predvsem numizmatikom. Po prvem januarju 2007 pa bo prebivalstvo lahko dobilo evre v poslovnih bankah, kjer bo potekala brezplačna menjava tolarjev v evre, preko bankomatov ali v Banki Slovenije. Ob plačilu s tolarско gotovino v trgovini na drobno v obdobju dvojnega obtoka bodo blagajniki razliko med vrednostjo, zaračunano za storitev ali blago, in izročenim zneskom tolarске gotovine vračali v evrih (Načrt uvedbe evra prva dopolnitev, 2006, str. 16).

Prehod iz tolarjev na evro spremljajo tudi stroški, vendar so ti stroški relativno nizki in nanje bi se gledalo kot na investicijo, ki prinaša večje koristi. Stroške naj bi pokrili tisti sektor, kjer nastajajo. Nekatere države so del stroškov prehoda pokrile same (Belgijska nacionalna banka je za vsak evro bankovec krila stroške v višini 0,01 evra, medtem ko je za kilogram evro kovancev plačala 0,50 evra) ali pa so bankam plačale odstotek od vrednosti (Irska nacionalna banka je za vračilo irskih funtov plačala 0,1 % od vrednosti, za kovance pa je plačala 4,44 evra za vrečo). Podobne olajšave so imeli tudi v Nemčiji, Španiji, na Portugalskem in Nizozemskem.

Pomemben poudarek v prvem dopolnilu načrta je dan tudi ponaredkom. Zato je nacionalni center za ponaredke že v prvi polovici leta 2005 pripravil usposabljanja, učno gradivo in gradivo za preizkus znanja. Poleg tega so v letu 2005 organizirali tudi 46 predavanj, ki jih je obiskalo 798 udeležencev. Po predavanjih so udeleženci opravili tudi preizkus znanja. Aktivnosti centra se odvijajo tudi leta 2006 z nadaljnjim usposabljanjem. Usposabljanje bo zajelo predvsem trgovce in obrtnike (Načrt uvedbe, evra prva dopolnitev, 2006, str. 18).

Javnost lahko zaupa evro bankovcem, saj se za njihovo zaščito uporabljajo najsodobnejše tehnike in tehnologije. Če pa že dvomite, ali je bankovec pristen ali ponarejen, ga potipajte, nagnite in pogledajte ter po potrebi primerjajte s pristnim bankovcem.

8 KOMUNIKACIJSKA STRATEGIJA OB UVEDBI EVRA V OBDOBJU 2005-2007

V Načrtu uvedbe evra je informiranje javnosti ena izmed nalog, zato je bila v okviru Koordinacijskega odbora ustanovljena tudi delovna skupina za odnose z javnostmi. V njej so vsi predstavniki, ki sodelujejo pri uvedbi evra. Naloga skupine je priprava nacionalne večletne komunikacijske strategije v podporo uvedbi evra, njeno izvajanje in koordinacija aktivnosti.

Maja 2005 sta Banka Slovenije in Vlada RS potrdili skupno komunikacijsko strategijo v podporo evra v obdobju 2005-2007. Strategija vključuje skupne komunikacijske aktivnosti vseh institucij, ki poleg Vlade RS in Banke Slovenije sodelujejo pri obveščanju javnosti. V tej strategiji so natančno določeni cilji, ključne ciljne skupine, aktivnosti itd. Ta strategija je bila tudi osnova za podpis strateškega sporazuma med Vlado RS in Evropsko komisijo, ki določa oblike medsebojnega sodelovanja.

8.1 Cilji kampanje

Osnovni cilj je informiranje in izobraževanje v fazi pred in med uvajanjem evra ter svetovanje po uvedbi. Pomemben cilj kampanje je tudi graditev zaupanja ljudi v evro in nemotena menjava. Pri tem se bodo upoštevale tudi izkušnje, ki smo jih dobili pri menjavi dinarjev v bone in teh v tolarje ter izkušnje članic evroobmočja.

Kampanja bo v začetni fazi predvsem informativno-izobraževalna in se bo usmerjala na poudarjanje prednosti skupne valute, skupnega denarnega prostora, delovanje ECB in na druga področja. V zadnjih mesecih pred menjavo bo poleg aktivnosti informiranja prisotno tudi oglaševanje. Po uvedbi se bodo ukvarjali predvsem s svetovalnimi aktivnostmi, saj bo treba javnosti pomagati s praktičnimi informacijami. Kampanja bo zajela celotno slovensko populacijo, posebna pozornost bo posvečena slabše obveščenim, podeželskemu prebivalstvu, ljudem s posebnimi potrebami, manjšinam, narodnostnim skupinam itd.

8.2 Časovni okvir kampanje

Kampanja bo imela pet faz:

- pripravljalna faza (junij – december 2005): zajemala bo informiranje javnosti o začetku dvojnega označevanja cen, sprotno spremljanje medijev, vzpostavitev skupnega spletnega mesta (www.evro.si), določitev logotipa in morebitnega slogana

kampanje, če s strani Evropske centralne banke ne bosta določena skupni logotip in slogan za vse države, ki hkrati uvajajo evro;

- uvajalna faza (1. januar 2006 – 1. september 2006): v ospredju bodo aktivnosti informativnega in izobraževalnega značaja;
- zaključek dvoletnega bivanja v ERM II (junij 2006) in fiksacija tečaja: splošno seznanjanje javnosti z delovanjem ekonomske in monetarne unije in izpolnjevanjem konvergenčnih kriterijev, hkrati pa tudi že prve konkretne aktivnosti ob prevzemu evra ter obveščanje javnosti o tem, kako bo potekala menjava;
- obdobje med izpolnitvijo dvoletnega bivanja v ERM II in uvedbo evra (predvidoma julij 2006 – 1. januar 2007): v vsebinskem smislu nadaljevanje prejšnjih faz, vendar s poudarkom na seznanjanju javnosti s potekom priprav v bankah, seznanjanju z videzom denarja in dajanjem praktičnih nasvetov ob menjavi gotovine;
- obdobje od uvedbe evra (1. 1. 2007) do zaključka (do konca zamenjave v bankah): komuniciranje z javnostmi, usmerjeno predvsem v praktično svetovanje ob zamenjavi.

Evropska komisija predvideva posebno pomoč pri izvajanju komunikacijskih programov uvajanja evra v novih državah članicah. Glavna priporočila ter načela podpore in sodelovanja z novimi članicami je možno razbrati iz dveh komunikacijskih strategij: krovne komunikacijske strategije – COM (2004)196 in COM (2004)552 final.

Komisija priporoča:

- temeljito pripravo institucij in ljudi na zamenjavo, ki je ključnega pomena za čim bolj gladko uvedbo evra
- čim hitrejšo vpeljavo evro bankovcev in kovancev
- sprejetje vseh ukrepov, ki bodo preprečili dvig cen zaradi menjave valut
- upoštevanje dejstva, da potrebujejo ljudje več časa, da se navadijo razmišljati v evrih, kot poteka sama fizična menjava denarja

Evropska komisija predvideva dva osnovna principa v izvajanju komunikacijskih strategij v državah članicah, ki bodo v bodoče prevzele evro.

Prvi je decentraliziran pristop in načelo subsidiarnosti. Za izvajanje komunikacijske kampanje je pristojna država, ki mora zasnovati kampanjo, ki bo odražala pričakovanja in potrebe ljudi in upoštevala kulturne, jezikovne in komunikacijske okoliščine, ki so značilne za to okolje.

Drugi princip je konsistentnost in prilagodljivost sporočil. Evropska komisija želi, da sporočila, ki jih bodo izražali komunikacijski programi, poudarjajo nekatere skupne prednosti in vrednote (blaginja, stabilnost, cenovna prilagodljivost itd.), vendar morajo upoštevati tudi lokalne okoliščine in posebnosti (Komunikacijska strategija v podporo uvedbe evra, 2006, str. 3-6).

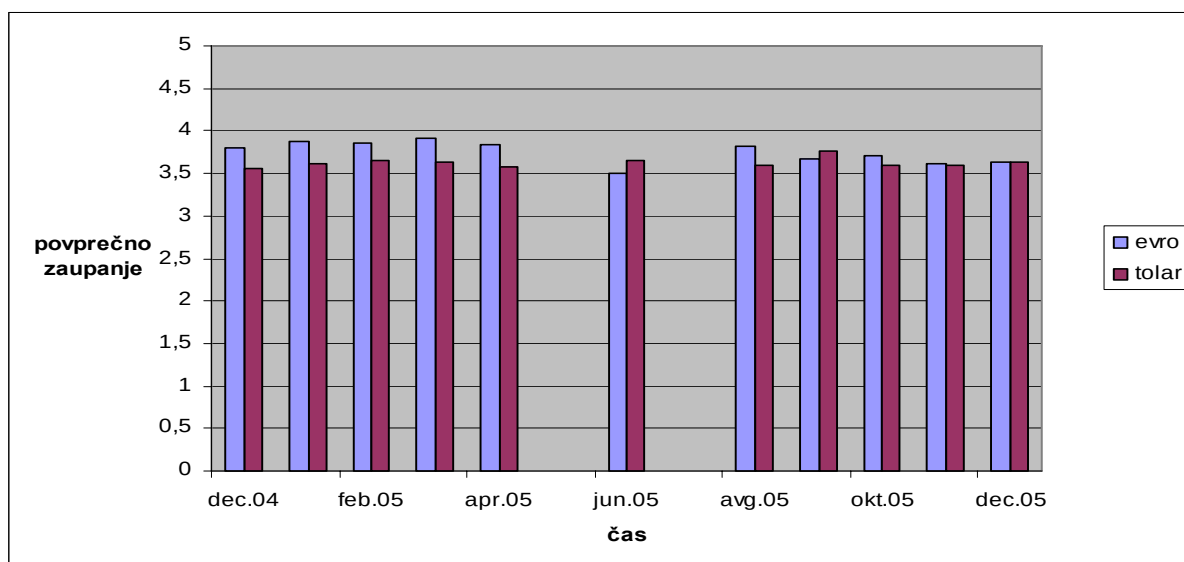
8.3 Javnomnenjske raziskave

Politbarometer (Fakulteta za družbene vede in Center za raziskovanje javnega mnenja)

Podatki kažejo, da od junija 2004 dalje, ko je bil v podatke Potilbarometra v merjenju zaupanja institucijam vključen tudi evro, respondenti najbolj zaupajo evru, celo pred domačo valuto. Po zadnjih podatkih je bilo zaupanje v evro in tolar zelo podobno, v preteklem letu pa so anketiranci rahlo bolj zaupali evru.

Telefonska raziskava, naročena s strani Evropske komisije, v novih državah članicah na temo uvedbe evra je pokazala, da sta v novih članicah stopnja zanimanja za evro in tudi njegovo poznavanje povprečno nizka, kot je nizko tudi prepoznavanje prednosti, ki naj bi jo prinesla skupna evropska valuta. Izjemi sta le Slovenija in Madžarska.

Slika 5: Zaupanje v evro in tolar

Povprečje na lestvici od 1-najmanj zaupa do 5-najbolj zaupa

Vir: Javnomnenjske raziskave, 2005

Slovenska javnost se zelo zanima za uvedbo evra, kar dokazuje tudi precej vprašanj, zastavljenih na evrofonu, in obisk spletne strani <http://evropa.gov.si> ter strani Banke Slovenije. Poleg tega pa je medijska pokritost velika, saj se tematike, povezane z evrom, ne prestopajo meja javnih medijev.

8.4 Komunikacijski cilji kampanje

Komunikacijski cilji kampanje so (Komunikacijska strategija v podporo uvedbe evra, 2006, str. 9):

- informiranje o projektu uvedbe evra in značilnostih posameznih stopenj njegovega uvajanja;
- praktično svetovanje ob uvedbi evra, ki gradi zaupanje ljudi in omogoča gladek ter hiter prevzem evra;

- splošna seznanjenost z delovanjem ekonomske in denarne valute, s pomenom in vlogo Evropske centralne banke po vstopu v evro-območje, seznanjanje s prednostmi skupne valute in razlogi za odločitev za prevzem evra.

Praktični vidiki uvedbe evra (Zagradišnik, 2005, str. 26):

1. s stabilnostjo cen pridobijo izvozniki, ker je s tem izničeno devizno tveganje;
2. transparentnost cen je dobra za potrošnike in proizvajalce, sem sodi še učinkovitost plačilnih sredstev;
3. kot pozitivni učinek evra tudi ni mogoče zanemariti ukinitve visokih transakcijskih stroškov pri čezmejnih plačilih.

Kampanja bo nagovarjala celotno slovensko populacijo, še posebej pa bo usmerjena na nekatere posamezne skupine prebivalstva: ljudi s posebnimi potrebami, manjšine in narodnostne skupnosti, težje dosegljive (podeželsko prebivalstvo), tujce v Sloveniji, civilno družbo in druge mnenjske vodje (saj so kot multiplikatorji pri informiranju tistih skupin, ki jih je težko zajeti s splošnim obveščanjem).

Osrednja nosilca kampanje sta Vlada RS in Banka Slovenije. Oba nosilca v pripravi in izvedbi kampanje sodelujeta z Gospodarsko zbornico Slovenije, Združenjem bank Slovenije in Zvezo potrošnikov Slovenije. Aktivnosti bodo časovno in vsebinsko usklajene med posameznimi institucijami.

Zraven bodo izvajalci sodelovali še s številnimi partnerji:

- z ministri, vladnimi službami in uradi;
- s predstavništvom Evropske komisije v Sloveniji in informacijsko pisarno Evropskega parlamenta;
- s finančno-bančnimi institucijami;
- z organizacijami, ki skrbijo za ljudi s posebnimi potrebami;
- s podjetniškim sektorjem;
- z nacionalnimi, lokalnimi, regionalnimi in specializiranimi mediji;
- z nevladnimi organizacijami.

Pri komuniciranju se bo za vsako interesno skupino uporabljal drug medij. Tako se bodo za odnose z mediji uporabljale novinarske konference, sporočila za javnost, kontaktne radijske oddaje, tematske priloge v časopisih in specializiranih revijah ter tematske televizijske oddaje. Pri raziskovanju javnega mnenja se uporablja že omenjeni Politbarometer, poleg tega pa bo Banka Slovenije predvidoma vsako četrto leto izvedla dodatna merjenja javnega mnenja.

Izdajale se bodo posebne publikacije, kot so informativni plakati, publikacije in zloženke za specializirano javnost ter publikacije ECB. Poleg tega bodo vsa gospodinjstva prejela dve publikaciji, namenjeni splošni javnosti. Potekala bo tudi neposredna komunikacija s pomočjo okroglih miz in različnih posvetovanj, občasnih javnih razprav, vzpostavitev odprtega

telefona in enotne osrednje spletne strani o evru www.evro.si. Odvijala se bo tudi neposredna komunikacija z obiski šol, bolnic, sejmov, domov za ostarele, vojašnic itd. Pripravljajo pa tudi promocijsko gradivo, kot so majice, značke, plastični kovanci s slovenskim motivom, mošnjički za kovance, kalkulatorji itd. V zadnjo fazo kampanje bodo vključeni še televizijski spoti, radijski in časopisni oglasi, širok spekter promocijskega in informativnega gradiva ter gradiva Evropske unije in Evropske centralne banke.

Kampanja bo potekala od junija 2005 do marca 2007 in v tem času se predvideva za 400 milijonov tolarjev stroškov. V teh stroških so zajete aktivnosti vseh ključnih izvajalcev. Finančna sredstva za izvedbo aktivnosti so že zagotovljena v Proračunu RS za leto 2005. Obenem pa si bosta Vlada RS in Banka Slovenije prizadevali, da v okviru partnerstva z ECB in Evropsko komisijo pridobita dodatna finančna sredstva za izvajanje kampanje.

Da bodo izvajalci kampanje vedeli, kako kampanja poteka, bodo preverjali učinkovitost aktivnosti. Merili bodo doseganje:

- splošnih ciljev (stopnja informiranosti in sprejem oziroma zaupanje v evro s pomočjo javnomnenjskih raziskav);
- izvedbenih ciljev (spremljanje statistike obiska na osrednji spletni strani, števila zastavljenih vprašanj na odprtih telefonih, števila udeležencev na okroglih mizah itd.) (Komunikacijska strategija v podporo uvedbe evra, 2006, str. 10-12).

Zelo dobro komunikacijsko strategijo sta imeli Grčija in Irska. Grčija je izpolnila maastrichtske kriterije šele leta 2000, tako da je postala članica EMU šele 1. januarja 2001. Vendar je leta 2002 uvedla evro tako kot ostale države. Informativna kampanja v Grčiji se je osredotočila predvsem na predstavitev sedmih bankovcev in osmih kovancev ter na razlaganje varnostnih sistemov, ki onemogočajo ponarejanje. Dajali so podrobne informacije o evru in njegovem plasiranju ter odvzemu drahem. Grki so si evrov želeli, tako da so 2. januarja 2002 zamenjali 43 % vseh bankovcev v evre, do konca dvojnega obdobja pa so jih zamenjali 90 %. Ostalih deset odstotkov je bilo izgubljenih, zunaj države ali pa so jih ljudje obdržali za zbirke. Irska je tako kot ostale države Evropske unije 1. januarja 2002 uvedla evro. Vendar je zaradi tekočega in hitrega prehoda z irskih funtov na evre irski funt že 9. februarja prenehal biti zakonito plačilno sredstvo na Irskem. To je bilo možno, ker je bila javnost, kot tudi podjetja, dobro pripravljena na sprejetje evra. Zasluge za to si lasti Irska nacionalna banka, ki je izvrstno izpeljala projekt obveščanja javnosti. Čeprav je bil evro za novo leto 2002 že plačilno sredstvo, je večina irskih pubov trgovala z irskimi funti, medtem pa so bankomate usposobili za normalno dvigovanje evrov.

Komunikacijska strategija je tudi v Sloveniji bistvenega pomena za brezhiben prehod na evro. Izrazito se moramo osredotočiti na ljudi s posebnimi potrebami, da bodo informirani tako kot ostali državljani. Ocenjujem, da je komunikacijska strategija dobro pripravljena in da njeno izvajanje poteka po načrtih. Podjetja in državljani bodo še pred 1. januarjem 2007 dobro seznanjeni z vsemi podrobnostmi uvedbe evra in pripravljeni na njegov prevzem.

9 OSNUTEK ZAKONA O UVEDBI EVRA

Zakon o uvedbi evra je pripravila posebna delovna skupina, v katero so bili vključeni predstavniki ministrstev, BS, agencij in službe vlade RS za zakonodajo. Prvo delovno besedilo zakona o uvedbi evra je bilo napisano februarja 2006, osnutek zakona pa je bil maja 2006 posredovan v mnenje Evropski centralni banki. Na osnovi pridobljenega mnenja ECB bodo narejeni še določeni popravki, nato pa bo zakon predložen v vladno proceduro. Načrtuje se, da bo zakon v obravnavi v Državnem zboru meseca oktobra. Kot vsi zakoni bo začel veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

9.1 Razlogi za sprejetje zakona

Pravni okvir za uvedbo evra so predpisi, ki so jih sprejeli organi Evropske unije, in zakon, ki bo sprejet posebej ob zamenjavi slovenskega tolarja v evro. Pravni viri Evropske unije so zlasti:

1. Uredba Sveta št. 1103/97, spremenjena z Uredbo Sveta št. 2595/2000;
2. Uredba o uvedbi evra št. 974/98, spremenjena z Uredbo Sveta št. 2596/2000 in ponovno spremenjena z Uredbo Sveta št. 2169/2005;
3. določbi, ki ju bo sprejel Svet skladno z drugim odstavkom 122. člena in petim odstavkom 123. člena Pogodbe o Evropski skupnosti.

Uredba Sveta št. 1103/97 je monetarno pravo Evropske unije oziroma držav članic, katerih denarna enota je evro. Njenih sprememb bo malo, našteje bodo nove države članice, katerih denarna enota je evro. Ta uredba določa zlasti kontinuiteto pogodbenih razmerij, način preračunavanja menjalnih tečajev za en evro v nacionalnih valutah sodelujočih držav in pravila zaokroževanja.

Uredba št. 974/98 je bila spremenjena z Uredbo Sveta št. 2196/2005 21. decembra 2005, tako da bo omogočila razširitev evroobmočja po treh scenarijih: s prehodnim obdobjem, brez prehodnega obdobja ali z obdobjem postopnega opuščanja. Ta uredba med drugim določa pogoje za zamenjavo nacionalnih valut z evrom in skrajne roke za jemanje nacionalnih valut iz obtoka. Poleg tega določa tudi nekatera pravila, pomembna za redenominacijo javnega dolga, zamenjavo obračunske enote, delovanje plačilnih sistemov in sistemov poravnav, ki so bile pomembne ob prvi uvedbi evra pri uporabi prehodnega obdobja.

Ob širitvi evroobmočja bo treba dopolniti tudi Uredbo Sveta št. 2866/98 o tečajih zamenjav med evrom in denarnimi enotami držav članic, ki uvajajo evro. Kot pove ime, ta uredba določa izključno tečaj zamenjave. Nazadnje je bila navedena uredba dopolnjena z Uredbo Sveta št. 1478/2000 zaradi uvedbe evra v Grčiji.

Formalno je akt, s katerim bo evro uveden kot denarna enota Republike Slovenije, odločba, ki jo bo sprejel Svet Evropske unije skladno s 122. členom in petim odstavkom 123. člena Pogodbe o Evropski uniji. Z odločbo po njenem drugem odstavku 122. člena Svet Evropske unije ugotovi, da posamezna država članica izpolnjuje pogoje za uvedbo evra ter z njo odpravi odstopanje. Z odločbo po njenem petem odstavku 123. člena pa bo Svet Evropske unije določil dan, ko bo evro uveden kot denarna enota Republike Slovenije, ter vzpostavil nepreklicno in trajno menjalno razmerje med evrom in tolarjem.

Evropski parlament je 15. junija podprl uvedbo evra v Sloveniji s 1. januarjem 2007. Zanj je glasovalo 490 poslancev, vzdržanih je bilo 63, proti pa je glasovalo 13 poslancev (Kenda, 2006, str. 4).

Ker se objavljene uredbe Evropske unije v državah članicah uporabljajo neposredno, z notranjo zakonodajo ni dovoljeno urejati vprašanj, ki jih že urejajo uredbe. Zato bo slovenski zakon, ki bo spremljal uvedbo evra v Sloveniji, uredil le tista vprašanja, ki še niso podrobneje urejena s pravnimi viri Evropske unije. Ker bo evro uveden kot denarna enota Republike Slovenije z odločbo Sveta Evropske unije, zakon pretežno ureja postopek zamenjave tolarja v evro, obdobje dvojnega obtoka in jemanje tolarjev iz obtoka. Vsebuje tudi nekatere druge odločbe, ki bodo pravna podlaga za tekoč prehod s poslovanja v tolarjih na poslovanje v evrih v javni upravi, pravosodju in na finančnih trgih.

9.2 Cilj zakona

Zakon podrobneje ureja postopke v zvezi z uvedbo evra kot denarne enote Republike Slovenije.

ZAMENJAVA GOTOVINE

1. januarja 2007 v Republiki Sloveniji evro postane plačilno sredstvo.

Vendar so v obdobju dvojnega obtoka zakonito plačilno sredstvo tudi slovenski tolarji. Obdobje dvojnega obtoka se po načrtu začne ob polnoči (00:00) 1. januarja in se konča ob 24:00 štirinajst dni pozneje.

V obdobju dvojnega obtoka lahko fizične osebe, ki opravljajo dejavnost, državni organi, organi lokalnih skupnosti in pravne osebe morebitno razliko med vrednostjo blaga ali storitve in prejetim zneskom vrnejo le v evro bankovcih in kovancih. To se naredi tako, da se od vrednosti blaga v evrih odšteje v evre preračunan znesek, ki je bil prejet v tolarski gotovini. Namen tega je v najkrajšem času zagotoviti zamenjavo tolarske gotovine za evro gotovino. Pričakuje se, da bodo potrošniki izkoristili prav trgovino, da se bodo v obdobju dvojnega obtoka znebili tolarjev.

Banka Slovenije z dnem uvedbe evra začne iz obtoka jemati tolarske kovance in bankovce. Banka Slovenije pa lahko s podzakonskimi akti predpiše postopke in načine zamenjave gotovine.

Čeprav traja obdobje zamenjave le 14 dni, so za banke, hranilnice in pošte določili 60 dnevno obdobje zamenjave, kar pomeni, da se bo obdobje končalo 1. marca 2007 ob 24.00. V tem obdobju morajo našteje ustanove menjati tolarje za evre po tečaju zamenjave in ne smejo zaračunavati provizije ali stroškov. Vendar pa morajo stranke pri menjavi zneskov, ki so višji kot 1500 evrov, to najaviti en dan pred načrtovano menjavo. Če tega stranke ne naredijo, lahko banka to menjavo zaračuna. Banke se lahko same odločajo, ali bodo strankam prosto menjale tudi zneske višje od 1500 evrov, ali pa določijo višji znesek, ko je potrebna predhodna najava. To pravilo predhodne najave velja le, kadar stranka prinese tolarsko gotovino in želi dobiti evro gotovino. Če stranka prinese večjo količino tolarske gotovine in jo želi položiti na svoj račun, banka izvede zamenjavo brezplačno. Banka Slovenija se je zavezala, da bo menjala tolarske bankovce (rok neomejen) in kovance (rok 31. decembra 2016). Menjava se vrši brez stroškov in po tečaju zamenjave v evro. V Banki Slovenije je možno trajno menjati tudi bankovce tolarskih bonov.

STANJE NA RAČUNIH IN PLAČILNEM PROMETU

Z dnem uvedbe evra se ves knjižni denar (tolarska stanja na računih) prevede v evre glede na tečaj zamenjave. Ta menjava se izvede brezplačno. Z dnem uvedbe evra se negotovinski plačilni promet preneha opravljati v tolarjih. Po tem datumu domači plačilni promet poteka v evrih, plačilni promet s tujino pa lahko poteka v evrih ali katerikoli drugi valuti.

DOLŽNIŠKI VREDNOSTNI PAPIRJI

Obvezno je treba redenominirati v evre dolžniške vrednostne papirje, ki so bili izdani kot nematerializirani vrednostni papirji v skladu s slovensko zakonodajo in denominirani v tolarjih. Če izdajatelj ne izbere drugačne metode, se mora denominirati po metodi od spodaj navzgor. Po tej metodi se denominirajo tudi dolžniški vrednostni papirji državnega proračuna. Metoda redenominacije od spodaj navzgor je priporočena metoda Evropske komisije. Ta metoda je z vidika tehnične in operativne izpeljave najlažje. Hkrati je najprimernejša s pravnega vidika, saj pomeni najmanjše posege v obstoječa pogodbeno razmerja med izdajateljem in imetnikom dolžniških vrednostnih papirjev in s tem najustreznejša z vidika zagotavljanja načela kontinuitete.

Izdajatelj, mora najkasneje do 31. decembra posredovati KDD nalog, ki ureja nematerializirane vrednostne papirje.

ZNESKI V AKTIH

Uvedba evra ne sme vplivati na veljavnost sedanjih pravnih razmerij. Zneski v tolarjih se po dnevu uvedbe evra štejejo kot zneski v evrih, tako da bo moral uporabnik pri preračunavanju uporabiti le matematično operacijo ter tolarske zneske preračunati v evro ob uporabi razmerja zamenjave.

Tu je tudi zelo pomembno, da je dolžnik (in ne banka kot posrednik) zavezan, da opravi preračun in s tem prevzame odgovornost za pravilen preračun. To vprašanje je še posebej pomembno v mandatnih razmerjih (na primer: izdajatelj plačilnega instrumenta, nalogodajalec in banka kot posrednik plačila). Pri ponujanju, prodajanju in drugih oblikah trženja so podjetja odgovorna za pravilno preračunavanje zneskov. Državni in občinski organi, druge organizacije z javnimi pooblastili in sodišča tolarske zneske preračunajo po uradni dolžnosti. To velja le za postopke, ki jih vodijo, s tem pa se izognejo nepotrebnim stroškom, povezanim s spremembo zahtevkov.

Tolarske položnice morajo že dva meseca pred uvedbo evra vsebovati tudi zneske v evrih, preračunane po tečaju zamenjave, kar bo zmanjšalo možnost pojavljanja zastojev in vrst pred bančnimi okenci. V tem primeru pravilo, da je dolžnik zavezan za preračun, velja samo za posamezne zamudnike iz daljšega obdobja.

Za to pristojni organi bodo morali pri odločanju o pokojninskih in zdravstvenih zadevah v primerih, ki se nanašajo na obdobje pred uvedbo evra, upoštevati predpise in valuto, ki so veljali pred dnem uvedbe evra. Za preračun v evre se uporabi tečaj zamenjave.

Določeno je tudi pravilo za ugotavljanje vrednosti kapitala ob pridobitvi, kadar je v davčnih zadevah treba ugotoviti davčno osnovo po uvedbi evra. Za preračun nabavne vrednosti nekega vrednostnega papirja lahko uporabimo tečaj zamenjave tolarja v evro ali tečaj med tolarjem in evrom, ko se je poslovni dogodek zgodil. Ker je od izbire tečaja odvisen izračun kapitalskega dohodka in s tem davčna osnova za obračun davka na kapitalski dohodek, je predlagatelj določil, da se v tem primeru uporabi srednji tečaj Banke Slovenije, ki je veljal na dan pridobitve kapitala.

Ministrstvo za finance ima pooblastilo, da s podzakonskim aktom poenoti denarno enoto, v kateri zavezanci za poročanje pošiljajo razna poročila državnim in nadzornim organom ter drugim ustanovam. Namen je zagotoviti enopomensko valuto (tolar oziroma evro) za poročanje.

OBRESTNE MERE, INDEKSI IN TEČAJI

Od dneva uvedbe evra bo sedanjo medbančno referenčno obrestno mero SITIBOR nadomestil EURIBOR. Če bodo ob uvedbi evra prenehali obstajati referenčna obrestna mera, indeks ali tečaj, to ne bo vplivalo na veljavnost aktov. Akti se bodo potem sklicevali na novo referenčno merilo vrednosti. Stranki se lahko dogovorita tudi drugače.

DRUGE DOLOČBE O ZAOKROŽEVANU

Z dnem uvedbe evra se cene za blago in storitve preračunavajo na najmanj tri decimalna mesta in zaokrožijo na ne manj kot dve decimalni mesti.

Posebne težave pri zaokroževanju se lahko pojavijo pri cenah, ki se prodajajo v velikih količinah (cene električne energije, telefonski impulzi, naftni derivati, komunalne storitve). V

tem primeru se cene zaokrožijo na ne manj kot štiri decimalna mesta. Pravila glede zaokroževanja teh cen sem predstavil že v Načrtu uvedbe, evra prva dopolnitev.

Pri cenah, ki so izražene z večjim številom decimalnih mest, se morajo zneski vmesnih operacij zaokrožiti na najmanj toliko decimalnih mest, kolikor jih ima cena, iz katere je vmesna operacija pridobljena. Če mora imeti cena štiri decimalna mesta, jih mora imeti toliko tudi vmesni znesek.

Denarni zneski pri plačilu morajo biti zaokroženi na najbližji cent. Cene motornih bencinov, plinskega olja za pogon in ogrevanje morajo biti zaokrožene na tri decimalna mesta.

Ker pri nekaterih prodajnih avtomatih ni možno plačevati z enim oziroma dvema centoma, lahko podjetja označijo cene na najbližjih pet centov. V obdobju dvojnega obtoka ni treba prilagajati avtomatov, tako da sočasno sprejemajo evre in tolarje.

Nadzor nad izvajanjem zakona izvajajo tri ustanove. Nadzor nad izvajanjem zakona v bankah izvaja Banka Slovenije, pri drugih pravnih osebah (trgovine) pa Tržni inšpektorat Republike Slovenije. Agencija za trg vrednostnih papirjev skrbi za nadzor postopka redenominacije dolžniških vrednostnih papirjev.

KAZENSKÉ DOLOČBE

Z globo od 40.000 do 120.000 evrov se za prekrške kaznujejo banke in hranilnice ali Pošta Slovenije, ki zavrne menjavo kovancev in bankovcev ali pa jih ne menja v skladu s 6. členom tega zakona. Z globo 2.000 do 4.000 evrov se za prekršek kaznuje odgovorna oseba v teh institucijah.

Z globo od 2.000 do 25.000 evrov se za prekršek kaznujejo pravne in fizične osebe, ki kršijo ta zakon. Z globo 500 do 4.000 evrov pa se kaznuje odgovorna oseba.

Določena je tudi dekriminalizacija parkirnih prekrškov za primer, ko po dnevu uvedbe evra ne bo mogoče plačati parkirnine v evrih. Od dne 1. januarja 2007 bo evro zakonito plačilno sredstvo, zato morajo avtomati in parkirne ure sprejemati evro gotovino. Podobna ureditev je veljala ob uvedbi evrogotovine v Belgiji. Na ta način pa se spodbuja lokalna oblast k čimprejšnjim pripravam na prevzem evra.

PREHODNE IN DOKONČNE ODLOČBE

Z dnem uvedbe evra prenehata veljati Zakon o denarni enoti Republike Slovenije in Zakon o uporabi denarne enote Republike Slovenije, čeprav se uporabljata do konca obdobja dvojnega obtoka (Predlog zakona o uvedbi evra, 2006).

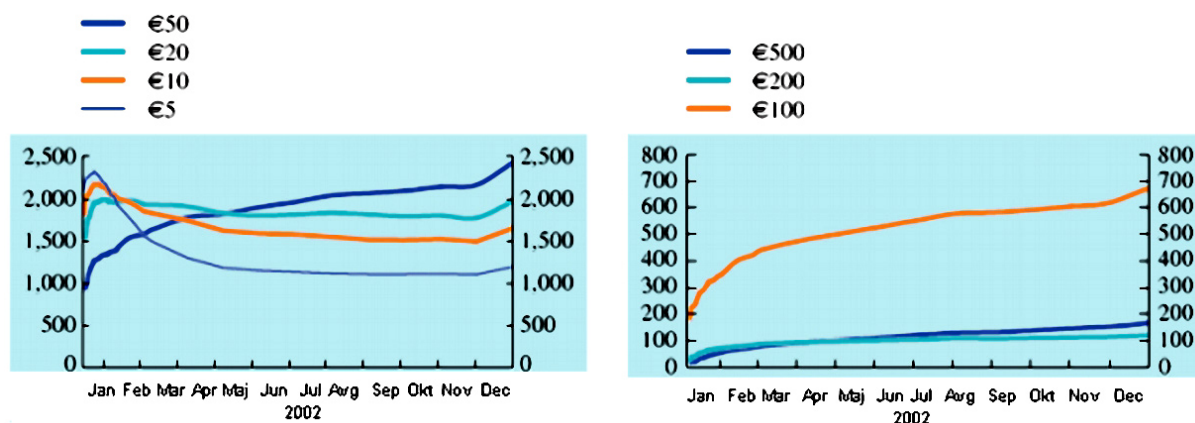
Predlog zakona je bil sprejet 20. julija na Vladi RS in je bil poslan Državnemu zboru v obravnavo po rednem postopku

9.3 Pregled zamenjave nacionalne valute v evro v drugih državah

ECB je predvidevala, da se v obdobju do konca dvojnega obtoka vrnilo nad 95 % bankovcev nacionalne valute. Podatki kažejo, da je do 28. februarja 2002 Luksemburg zamenjal 99 % vsega denarja, sledi mu Avstrija z 91 %, njej Grčija z 90 %, najmanj denarja so zamenjali v: Italiji 85 %, na Portugalskem 84 % in v Franciji 80 %. Odstotek kovancev, ki se je vrnil nazaj je nižji predvsem zaradi tega, ker se kovanci lažje izgubijo, jih niso vrnili, ker so ostali za različne zbirke, veliko jih je bilo v tujini in jih tuje banke niso sprejemale, ker je predrago menjati male vsote kovancev, in drugo.

V državah, ki so uvedle evro, se je prve dni pokazalo veliko povpraševanje po bankovcih za 5 in 10 evrov. Potem je odstotek teh bankovcih v obtoku padel, medtem ko se je povečal odstotek bankovcev za 50 evrov. V prvih dneh so ljudje uporabljali predvsem manjše zneske, saj niso točno vedeli, koliko kaj stane, in so z njimi lažje plačevali.

Slika 6: Evro bankovci v obtoku v letu 2002

VIR: Letno poročilo, 2002, str. 131.

10 ZAKAJ EVRA NISO PREVZELE ŠVEDSKA, DANSKA IN ZDRUŽENO KRALJESTVO?

Vse tri države so si podobne po enem dejanju. V vseh je bil izveden referendum ali prevzeti evro ali obdržati nacionalno valuto. Povsod so se prebivalci odločili, da bodo obdržali svojo nacionalno valuto.

Vendar se države tudi razlikujejo, in sicer glede zgodovinskih okoliščin vstopa v EU in ERM II. Danska in Združeno kraljestvo sta si v pogajanjih o evropski monetarni uniji izborili, da ne izpeljeta tretje faze oziroma ne prevzameta evra. Švedska se je EU pridružila šele leta 1995 in ni sodelovala pri pogajanjih. Poleg tega je Danska v ERM II že od leta 1999, medtem ko Švedska in Združeno kraljestvo nista.

Odločitev, da država ne prevzamejo evra, je bila predvsem politične narave. Njihove centralne banke in druge državne institucije so ostale neopredeljene in so pustile, da so prebivalci odločili izid referendumov. Prebivalci so se odločili za zavrnitev evra, vendar pa tak odgovor negativno vpliva na države.

Če bi države prevzele evro, bi s tem odstranile eno izmed ovir za trgovanje, saj ne bi bilo različnih valut. To je predvsem pomembno za izvoznike, ki trgujejo z državami, ki plačujejo v evrih, saj se izognejo tečajnemu tveganju. Še posebej je to pomembno za mala in srednja podjetja.

Potrošniki bi lažje primerjali cene med državami, kar bi dodatno povečalo konkurenco. S tem bi počasi povečali mednarodno trgovino in prišli do večje gospodarske rasti.

Poleg tega bi se povečal seignorage, saj se sedanja valuta uporablja le v eni državi in to le za notranji promet, medtem ko se evro uporablja tudi zunaj Evrope, seignorage pa se deli le na države, ki so v evro območju.

Nacionalna valuta teh držav bi postala del evroobmočja, kar bi zmanjšalo špekulacije. V preteklosti so švedsko krono devalvirali, kar se je pokazalo kot višja inflacija.

Ker države niso članice EMU, ne morejo vplivati na odločitve. EMU odloča o pomembnih vprašanjih, ki vplivajo na celotno evropsko skupnost, poleg tega pa se stvari sedaj spreminjajo in bi te države lahko vplivale na spremembe, če so že v preteklosti ta proces izpustile.

Kot negativni aspekt prevzema evra bi predvsem poudaril, da država izgubi denarno politiko in možnost spreminjanja deviznega tečaja. Poleg tega se izgubi tudi del nacionalne identitete, ko se odpove svojemu denarju. Vprašanje pa je tudi, ali je politika ECB primerna za državo v danem trenutku in ali je primerna v naslednjem. Nikoli ne more biti ena obrestna mera primerna za vse države. Treba je povedati tudi, da se lahko razmere v eni državi hitreje poslabšajo kot v celotnem evroobmočju, pri tem pa obrestna mera še poslabša situacijo.

Ker se gospodarstva v državah razlikujejo, so kriteriji za prevzem evra zelo strogi. Če jih država izpolni, se pričakuje, da bodo aktivnosti ECB pozitivno vplivale na gospodarstvo. Še enkrat moram povedati, da je bila odločitev za ohranitev nacionalne valute politična in da bi bilo za vse bolje, če bi Danska, Švedska in Združeno kraljestvo sprejele evro. Z vsakim dnem, ki gre mimo, imajo večjo škodo.

11 SKLEP

Slovenija je vstopila v Evropsko unijo 1. maja 2004, 28. junija istega leta je vstopila v ERM II. V tem času si je Slovenija prizadevala za izpolnitev maastrichtskih konvergenčnih kriterijev. Ko je novembra 2005 izpolnila še zadnji konvergenčni kriterij (inflacijo), se ji je

odprla prosta pot k evru. Počakati je bilo treba le še do 28. junija 2006, ko se je izteklo obvezno dveletno članstvo v ERM II. Po sestanku finančnih ministrov 11. julija 2006 je Slovenija dobila uradno povabilo za prevzem evra.

Slovenija je vse svoje aktivnosti usmerila k enemu cilju, to je k uvedbi evra v svoji državi. Z izpolnitvijo tega cilja se bo Slovenija lahko bolj osredotočila na druga pomembna gospodarska vprašanja.

Uvedba evra prinaša prednosti tako gospodarstvu kot tudi prebivalstvu. Prva prednost je, da stroški transakcije različnih valut izginejo, tako ne bo treba izgubljati časa in energije pri iskanju najboljšega nakupnega tečaja. Pri turistih, ki kupujejo male vsote, to ni tako velik strošek, pri podjetjih, ki kupujejo milijonske vsote, pa se to bistveno pozna.

Druga prednost je, da bo slovensko gospodarstvo po uvedbi evra pristalo v stabilnem makroekonomskem okolju, poleg tega pa bo lahko izkoristilo prednosti velikega evropskega trga.

Kot tretjo prednost bi omenil večjo transparentnost ponudbe in cen. Z uvedbo evra se bodo pokazale razlike v cenah, ki bodo počasi izginjale. Na dolgi rok se bodo razlike na posameznih trgih razlikovale le po višini transportnih stroškov. To bo povečalo tudi konkurenčnost podjetij, saj bodo ponudniki lažje primerjali cene. Večja mednarodna menjava pripelje do večje gospodarske rasti.

Pomemben je tudi večji vpliv na zmanjšanje tečajnih tveganj. Euro je stabilna valuta, kar privede do manjšega tečajnega tveganja in večje likvidnosti trga. Izvoznikom ne bo treba trepetati zaradi morebitnih sprememb menjalnega tečaja ali pa se pred njimi zavarovati. Euro je postal široko rabljena valuta za mednarodne transakcije. S tem je omogočil tudi lažje poslovanje na neevropskih trgih.

Z uvedbo evra se v Sloveniji pričakuje nizka stopnja inflacije in nižje obrestne mere, kar bo privabilo tuje investicije v Slovenijo. Euro prinaša koristi tudi posojilodajalcem in varčevalcem, saj se bo odpel večji in bolj likviden finančni trg, kar bo povečalo možnosti za izposojanje.

V Sloveniji se bo seignorage povečal, saj Banka Slovenije sedaj pobira seignorage le od izdanih slovenskih tolarjev, ob prevzemu evra in vključitvi v EMU pa bo dobivala določen odstotek od celotne izdaje evrov. Ker pa se tolarji uporablja le v Sloveniji, evri pa po celem svetu, bo sprememba zelo opazna.

Poleg tega bo Slovenija lahko vplivala tudi na odločitve, ki jih bo sprejemala ECB. Njene odločitve so bistvenega pomena za celotno evroobmočje.

Z uvedbo evra bo Slovenija v mnogih pogledih še privlačnejša za tuja podjetja.

Vendar uvedba evra ne prinaša le prednosti. Tako kot vsak drug ukrep prinaša tudi slabosti. Države, ki imajo skupno valuto, imajo skupno obrestno mero, vendar ta obrestna mera ne ustreza vsem ekonomijam v evroobmočju. Poleg tega se izgubi denarna suverenost, tako da Slovenija ne bo mogla uporabljati denarne politike za doseganje svojih ciljev. Z uvedbo evro kovancev in bankovcev Banka Slovenije potegne iz obtoka slovenske tolarje. Čeprav nimamo tolarjev dolgo, verjamem, da so se ljudje čustveno navezali nanje. S tem, ko jih ne bo več, izgubimo enega od nacionalnih simbolov. Sicer ostaja nekaj simbolike na nacionalni plati evro kovancev, vendar ljudje zadnjih strani kovancev ne gledajo pogosto.

Slovenija opravlja večino svojih mednarodnih transakcij z državami iz Evrope. Glede na to, da smo majhno in odprto gospodarstvo, so koristi uvedbe evra veliko večje kot pa slabosti.

LITERATURA

1. Damijan et al.: Ocena makro in mikro ekonomskih učinkov vstopa Slovenije v Evropsko unijo. Ljubljana : Gospodarska zbornica Slovenije, 2003. str. 36.
2. Fekonja Barbara: Dvojno označevanje cen: težave in problemi pri uvajanju in izvajanju dvojnega označevanja cen. Ljubljana : Založniška hiša Primath, 2006. 207 str.
3. Goljevšček Katja: Moja Evropa: priročnik za življenje in delo v Evropski uniji. Revija Tajnica, Ljubljana, 2004. 40 str.
4. Guček Maruška: Priprave državnih uprav članic evro območja na uvedbo evra. Bančni vestnik, Ljubljana, 52(2003), 3, str. 2.
5. Jurančič Iztok: Evro 2007: bo ali ne bo?. Gospodarski vestnik, Ljubljana, 53(2004), 47, str. 13.
6. Lalić Gordana: Temeljni akti Evropske skupnosti, Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije, 2002, 383 str.
7. Kenda Albina: Evro je naš. Ljubljana: Finance, 11. julij 2006, str. 4.
8. Majcen Špela: Leto dni po uvedbi evrogotovine. Ljubljana: Bančni vestnik, 52(2003), 4, str. 21.
9. Pivk Rok: Bi evro lahko postal svetovna rezervna valuta. Ljubljana: Bančni vestnik, 52(2003), 11, str. 17.
10. Zagradišnik Renata: Praktični in pravni vidiki uvedbe evra. Ljubljana: Bančni vestnik, 54(2005), 9, str. 26.

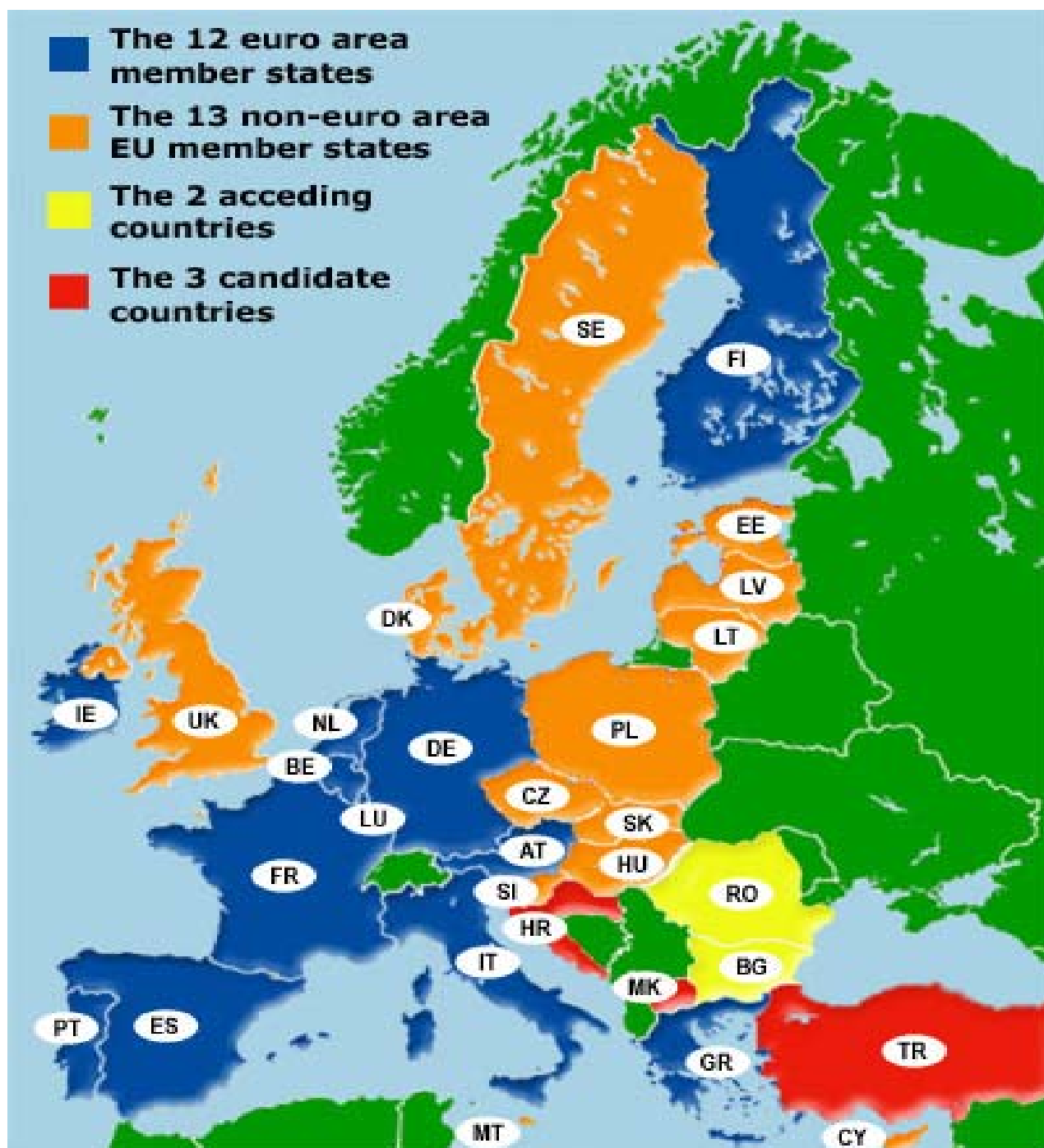
VIRI

1. Javnomnenjske raziskave. Ljubljana : Urad vlade za informiranje. [URL: <http://www.uvi.si/slo/javno-mnenje/>], 5.6.2006.
2. Kako je evro dobil ime. Urad vlade za informiranje, Banka Slovenije in Gospodarska zbornica Slovenije. [URL: <http://www.evru.si/o-evru/kaj-je-evro/ime/>], 5.6.2006.
3. Komunikacijska strategija v podporo uvedbe evra. Ljubljana : Republika Slovenija in Banka Slovenije, 2006. 15 str.
4. Konvergenčni program, dopolnitev 2005. Ljubljana : Republika Slovenija, 2005. 38 str.
5. Konvergenčno poročilo. Frankfurt : Evropska centralna banka, 2006. 81 str.
6. Letno poročilo 1999. Frankfurt : Evropska centralna banka, 1999. 184 str.
7. Letno poročilo 2000. Frankfurt : Evropska centralna banka, 2000. 216 str.
8. Letno poročilo 2001. Frankfurt : Evropska centralna banka, 2001. 238 str.
9. Letno poročilo 2002. Frankfurt : Evropska centralna banka, 2002. 254 str.
10. Letno poročilo 2003. Frankfurt : Evropska centralna banka, 2003. 230 str.
11. Letno poročilo 2004. Frankfurt : Evropska centralna banka, 2004. 224 str.
12. Letno poročilo 2005. Frankfurt : Evropska centralna banka, 2005. 225 str.

13. Menjalna razmerja, Urad vlade za informiranje
[URL: <http://evropa.gov.si/evropomocnik/question/23-6/>], 24.1.2006.
14. Načrt uvedbe evra. Ljubljana : Banka Slovenije, 2005. 41 str.
15. Načrt uvedbe evra, prva dopolnitev. Ljubljana : Banka Slovenije, 2006. 25 str.
16. Od dizajna do distribucije. Frankfurt : Evropska centralna banka.
[URL: <http://www.euro.ecb.int/en/section/euro/banknote.html>], 5.6.2006.
17. Odločba Sveta o stališču Skupnosti do sporazuma o monetarnih odnosih s Kneževino Andoro.(Uradni list Evropske unije 16.7.,004 L244/47).
18. Predlog zakona o uvedbi evra.
[URL: http://www.gov.si/mf/slov/evro/predlog_zakona_euro_prva.pdf], 2006
19. Primerjava evro dolar. Frankfurt : Evropska centralna banka. [URL:
<http://www.ecb.int/stats/exchange/eurofxref/html/eurofxref-graph-usd.en.html>],
5.6.2006.
20. Spominski kovanci. Evropska centralna banka.
[URL: http://www.ecb.int/bc/coins/comm/html/comm_2004.en.html], 7.6.2006.
21. Vpeljava evra. Copenhagen : Danska nacionalna banka.
[URL:[http://www.nationalbanken.dk/DNUK/Euro.nsf/side/Introduction_to_the_euro!](http://www.nationalbanken.dk/DNUK/Euro.nsf/side/Introduction_to_the_euro!OpenDocument)
OpenDocument], 4.5.2006.
22. Vrednost evro dolar. X-rates. [URL: <http://www.x-rates.com>], 7.6.2006.
23. Zakon o dvojnem označevanju cen v tolarjih in evrih (Uradni list RS, št. 101/2005).

PRILOGE

Slika 1: Zemljevid Evrope

Legenda: modre so članice EMU, oranžne so članice ERM II, rumeni sta pristopni državi in rdeče so kandidatke za vstop v EU

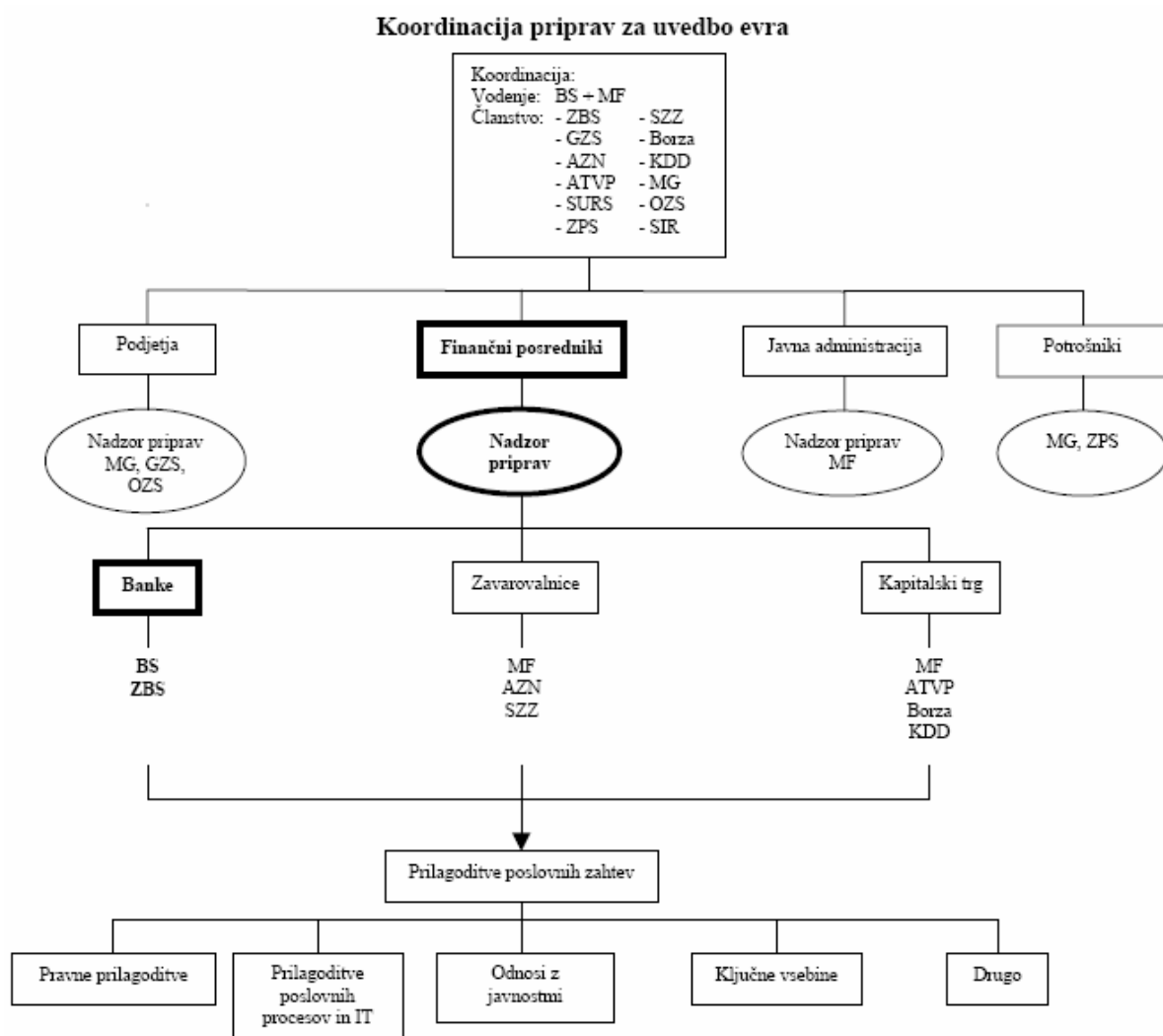
Vir: Vpeljava evra, 2006.

Slika 2: Slovenske strani evro kovancev

Vir: Načrt uvedbe evra, prva dopolnitev, 2006, str. 15.

Slika 3: Koordinacija priprav za uvedbo evra

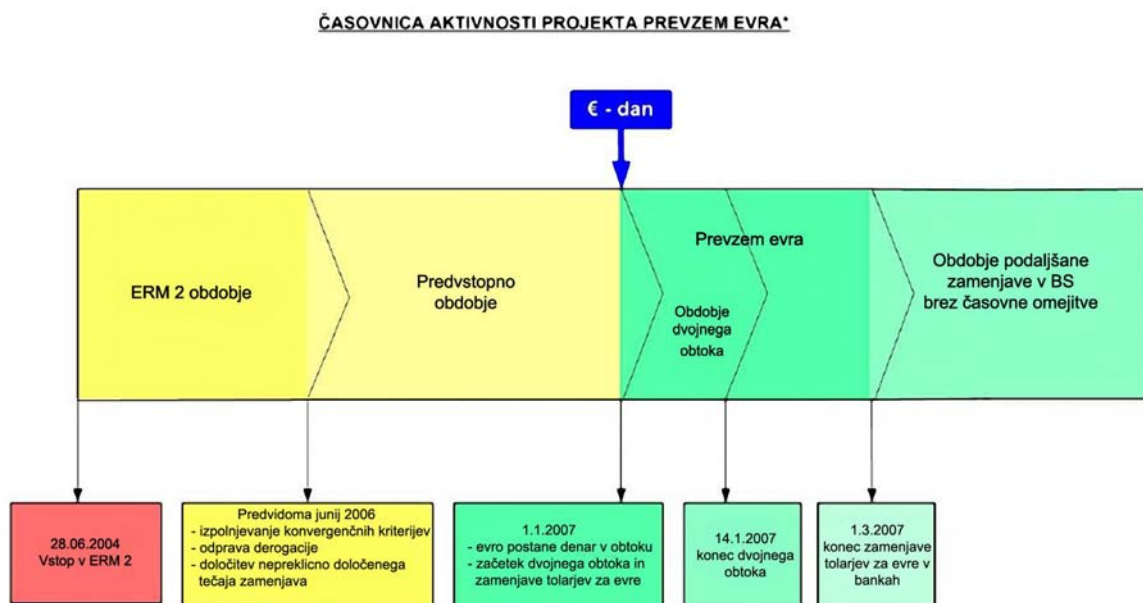
Priloge, za katere kot nadzornik odgovarja Banka Slovenije, so označene v krepkejšem tisku.

Kratice:

BS - Banka Slovenije
MF - Ministrstvo za finance
MG - Ministrstvo za gospodarstvo
ZBS - Združenje bank Slovenije
GZS - Gospodarska zbornica Slovenije
AZN - Agencija za zavarovalni nadzor
ATVP - Agencija za trg vrednostnih papirjev
SURS - Statistični urad Republike Slovenije
SZZ - Slovensko zavarovalno združenje
KDD - Klirinško depotna družba
IT - informacijska tehnologija
ZPS - Zveza potrošnikov Slovenije
OZS - Obrtna zbornica Slovenije
SIR - Slovenski inštitut za revizijo

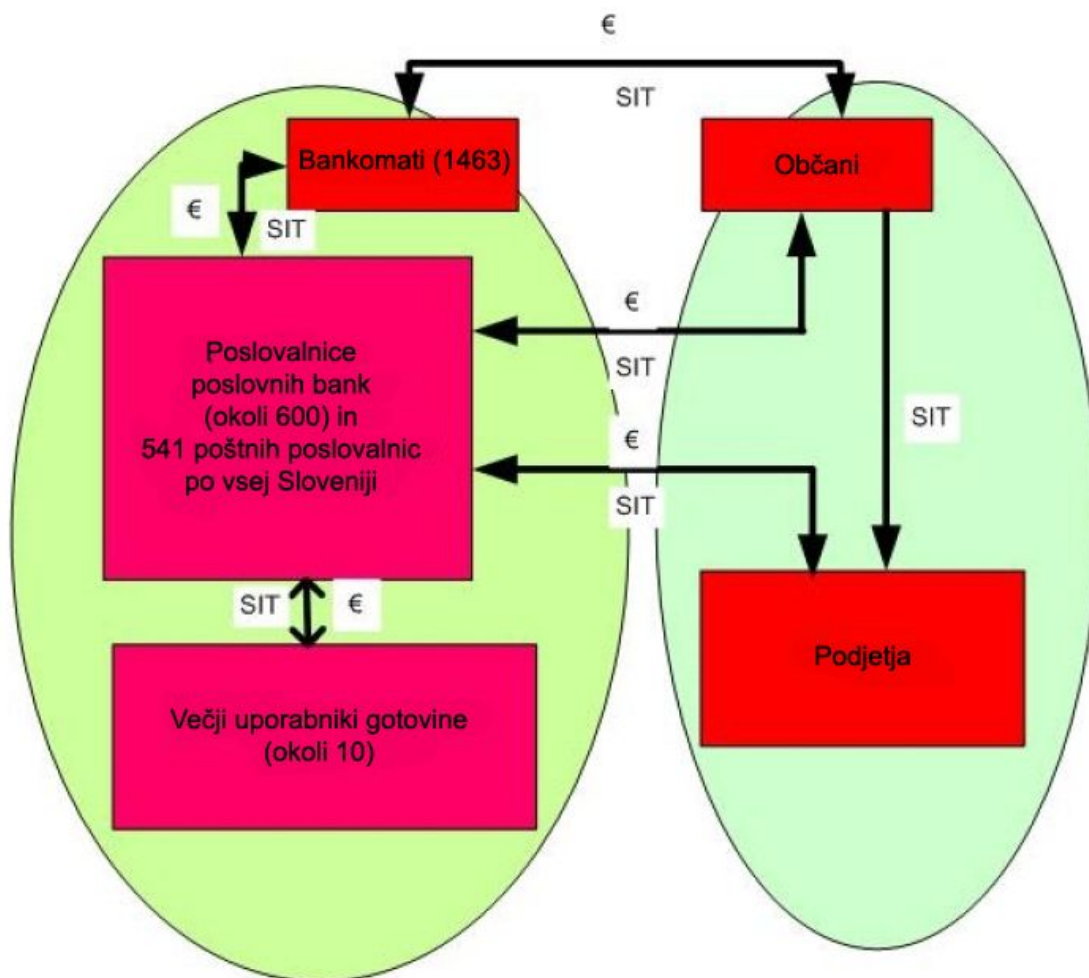
Vir: Načrt uvedbe evra, 2005, str. 12.

Slika 4: Nova časovna premica

Vir: Načrt uvedbe evra, prva dopolnitev, 2006, str. 5.

Slika 5: Scenarij zamenjave pri prebivalstvu in podjetjih

Vir: Načrt uvedbe evra, prva dopolnitev, 2006, str. 17.

Tabela 1: Primeri zaokroževanja valut v Grčiji, Španiji in na Portugalskem ter predlogi za Slovenijo

		Grčija	Grčija	Španija	Španija
storitev	enota mere	zaokroževanje cen	vmesni zneski	zaokroževanje cen	vmesni zneski
mobilni telefon	impulz	štiri decimalna mesta	štiri decimalna mesta	štiri decimalna mesta	štiri decimalna mesta
stacionarni telefon	impulz	ni podatka	dve decimalni mesti	štiri decimalna mesta	štiri decimalna mesta
komunalne storitve	m ³	štiri decimalna mesta	dve decimalni mesti	ni podatka	ni podatka
elektrika	kWh	štiri decimalna mesta	dve decimalni mesti	šest decimalnih mest	dve decimalni mesti
naftni derivati	liter	pet decimalnih mest	dve decimalni mesti	ni podatka	ni podatka

		Portugalska	Portugalska	Slovenija	Slovenija
storitev	enota mere	zaokroževanje cen	vmesni zneski	zaokroževanje cen	vmesni zneski
mobilni telefon	impulz	dve decimalni mesti	dve decimalni mesti	štiri decimalna mesta	dve decimalni mesti
stacionarni telefon	impulz	tri decimalna mesta	dve decimalni mesti	štiri decimalna mesta	dve decimalni mesti
komunalne storitve	m ³	šest decimalnih mest	dve decimalni mesti	štiri decimalna mesta	dve decimalni mesti
elektrika	kWh	štiri decimalna mesta	dve decimalni mesti	štiri decimalna mesta	dve decimalni mesti
naftni derivati	liter	šest decimalnih mest	dve decimalni mesti	tri decimalna mesta	dve decimalni mesti

Vir: Načrt uvedbe evra, prva dopolnitev, 2006, str. 11, 12 in 13.